

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра економіки, організації та управління підприємствами

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до випускної кваліфікаційної роботи

на тему: Фінансовий потенціал підприємства та обґрунтування шляхів його зростання

Виконала студентка 4 курсу,
групи: ПТБ-20
спеціальності 076 Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність
Яцечко Павло Леонідович
Керівник: Турило А.А.
Рецензент: Поліщук І. Г.

Кривий Ріг
2024 р.

КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра економіки, організації та управління підприємствами
Ступінь вищої освіти бакалавр
Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Зав. кафедри ЕОУП,
доц. _____
« ____ » _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на випускню кваліфікаційну роботу студенту
Яцечку Павлу Леонідовичу

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи: Фінансовий потенціал підприємства та обґрунтування шляхів його зростання

Керівник теми: Турило Анатолій Анатолійович, д.е.н., професор

Затверджені наказом по університету від «02» квітня 2024 №282 с

2. Строк подання студентом роботи: 31.05.2024

3. Вихідні дані до роботи: інформаційною базою для написання роботи є офіційна фінансова звітність підприємства ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» за 2018-2022 рр. та внутрішня документація.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): теоретичні засади дослідження фінансового потенціалу підприємства; аналіз техніко-економічних показників ПАТ «АрселорМітал Кривий Ріг» та фінансового стану підприємства; розробка заходів щодо зростання фінансового потенціалу підприємства

5. Перелік графічного матеріалу: аналіз показників фінансового потенціалу, ділової активності та платоспроможності, аналіз основних техніко-економічних показників підприємства; класифікація факторів, що впливають на зростання фінансовго потенціалу ПАТ «АМКР».

6. Консультанти розділів роботи:

Розділи	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	<u>Турило А.А.</u>		
Розділ 2	<u>Турило А.А.</u>		
Розділ 3	<u>Турило А.А.</u>		
Нормоконтроль	<u>Поліщук І. Г.</u>		

7. Дата видачі завдання : 02.04.2024

Календарний план виконання роботи

№	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітки
1	Співбесіда зі студентом за тематикою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, інструктивної бази та учбової літератури	02.04.2024	виконано
2	Збір матеріалів до випускної роботи	04.04.2024	виконано
3	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань випускної кваліфікаційної роботи	10.04.2024	виконано
4	Підготовка I розділу випускної кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	14.04.2024	виконано
5	Підготовка II розділу випускної кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	30.04.2024	виконано
6	Підготовка III розділу випускної кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	15.05.2024	виконано
7	Перевірка роботи на наявність академічного плагіату	03.06.2024	успішно
8	Підготовка вступної частини	04.06.2024	виконано
9	Перевірка роботи керівником та доопрацювання роботи	06.06.2024	виконано
10	Отримання відгуку керівника та рецензії	10.06.2024	виконано
11	Попередній захист роботи	12.06.2024	виконано
12	Захист роботи ВЕК		

Здобувач _____ П. Л. Яцечко
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ А.А. Турило
(підпис) (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

на випускню кваліфікаційну роботу за темою «**Фінансовий потенціал підприємства та обґрунтування шляхів його зростання**»

Випускна кваліфікаційна робота: 91 с., 17 табл., 26 рис., 48 формул, 51 джерел, 8 додатків.

Об'єкт дослідження: фінансовий потенціал ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Мета роботи: розробка методичних та практичних рекомендацій для зростання фінансового потенціалу та покращення його фінансового становища

Предмет дослідження:– теоретичні, методичні та практичні аспекти формування та закріплення міцного фінансового потенціалу.

Методи дослідження: системний аналіз та узагальнення, статистичний, аналітичний, графічний та факторногоаналізу.

Дана випускна кваліфікаційна робота розкриває сутність питання «фінансовий потенціал підприємства» за допомогою сучасних теоретичних засад, детального техніко-економічного аналізу та дослідження фінансових показників. Також випускна робота актуально висвітлює сьогоденні проблеми підприємництва в Україні, у якості прикладу включає в себе факторний аналіз на базі відомого українського ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та містить індивідуально розроблені заходи щодо зростання фінансового потенціалу і поліпшення його фінансового становища.

Результати показали що стратегія побудови міцного фінансового потенціалу не була ефективною на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за останній 2022 рік. Для виявлення причин використано інструменти факторного аналізу. Висунуто гіпотезу, що збільшення дебіторської заборгованості за продукцію, товари та послуги, суттєве зменшення чистого доходу від реалізації продукції та критичний характер фінансової стійкості має прямий вплив на ефективність результативності. Для дослідження гіпотези запропоновано заходи збільшення обсягів чистого доходу від реалізації продукції, і запропоновано вдосконалити кредитну політику і грошові розрахунки, забезпечити ефективний контроль розрахунків та розробити календар платежів. Також запропоновані заходи впровадження стратегій, застосовувати альтернативні джерела фінансування діяльності, забезпечення платоспроможності та стимулювання збуту, нарощуючи обсяг власних грошових коштів. Запропоновані заходи призвели до підвищення ефективності управління результативністю підприємства

В роботі при розрахунках використано програмний продукт Microsoft Office Excel.

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ, УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	<u>6</u>
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗРОСТАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	<u>9</u>
1.1. Аналіз теоретичних напрацювань з питання визначення та формування фінансового потенціалу підприємства	<u>9</u>
1.2. Обґрунтування методики аналізу фінансового потенціалу та результатів діяльності підприємства з метою підвищення ефективності виробництва...20	
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ».....	<u>30</u>
2.1. Техніко-економічна характеристика ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та аналіз його діяльності	<u>30</u>
2.2. Оцінка фінансового потенціалу та його вплив на конкурентоспроможність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	<u>40</u>
2.3. Аналіз ефективності стратегії зростання фінансового потенціалу та виявлення резервів його підвищення для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».	<u>53</u>
РОЗДІЛ 3. ОБґРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»	<u>68</u>
3.1 Встановлення факторів впливу на результативні показники роботи підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».....	<u>68</u>
3.2. Обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності діяльності підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	<u>76</u>
ВИСНОВКИ.....	<u>83</u>
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	<u>87</u>

ВСТУП

Ринкова економіка країни та успіх її підприємств значною мірою залежать від економічного, інформаційного, правового та фінансового середовища, в якому вони працюють. Більшість українських компаній виявилися не готовими до змін на ринку та нових фінансових умов. Основними причинами такої ситуації є відсутність досвіду роботи в таких умовах, недостатній рівень підготовки фахівців та повільна адаптація компаній до нових умов. Як наслідок, фінансовий стан більшості компаній погіршився. Це, в свою чергу, призвело до погіршення фінансової системи країни, оскільки фінансування підприємств є її фундаментом.

Такою була ситуація на початку запровадження економічних відносин в Україні. Згодом ситуація дещо покращилася: кількість працюючих підприємств зросла, але цього все ще недостатньо для того, щоб економіка країни в цілому функціонувала безперебійно.

Безперебійне функціонування економіки вимагає стабільної роботи всіх її суб'єктів, зокрема підприємств. Під безперебійним функціонуванням підприємств слід розуміти процес досягнення позитивних результатів від власної фінансово-господарської діяльності та ведення прибуткової політики. Фінансовий потенціал підприємства є основним показником, що характеризує результативність його діяльності та фінансовий стан за певний період, та й у майбутньому.

Забезпечення міцного фінансового потенціалу і стабільності в компанії є головним пріоритетом кожного українського підприємства. Фінансово стійка компанія – це мета, до якої повинні прагнути всі бізнес-одиниці. Однак на практиці досягти позитивних бізнес-результатів дуже складно, особливо в нинішніх економічних умовах, що склалися в нашій країні.

Питання підвищення фінансового потенціалу на підприємстві аналізували, зокрема, такі дослідники: Родіонова В.М., Федотова М.О., Ковальов А.І., Привалов В.П., Єфімова О.В., Шеремет А.Д., Сайфулін Р.С., Кирилова Н.Д.,

Склеповий Є.В., Гітлярівська Л.Т., Вехорева А.О., Стоянова О.С., Шиян Д.В., Строченко Н.І., Козаченко Г.В., Воронкова А.Е., Медяник В.Ю., Назарова В.В. та інші відомі вчені.

Метою даної кваліфікаційної роботи є дослідження фінансового потенціалу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та розробка заходів щодо поліпшення ситуації на підприємстві.

Також метою кваліфікаційної роботи є аналіз та уточнення основних вимог до виробничих процесів з метою розробки оптимальної виробничої програми, яка відповідає виробничим (операційним) можливостям компанії та потребам ринку.

Для досягнення такої мети слід вирішити такі завдання:

- визначити сутність поняття «фінансовий потенціал» на підприємствах ГМК та порівняти умови формування її у різних галузях;
- дослідження методологічних принципів управління фінансовим потенціалом підприємства;
- проаналізувати останні дослідження з питань формування теперішнього фінансового стану для визначення основних актуальних проблем;
- проаналізувати стан та ефективність діяльності ПАТ «АМКР» та визначити його основні техніко-економічні показники;
- одержати економіко-математичну модель, що при оптимізації обсягу виробництва дозволить підвищити ефективність діяльності підприємства;
- запропонувати заходи по підвищенню фінансового потенціалу підприємства та оцінки його фінансових показників.

Об'єктом дослідження даної роботи є економічний процес на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», що впливає на фінансовий потенціал підприємства.

Предметом дослідження виступає комплекс методик щодо організації та удосконалення фінансового потенціалу підприємства.

При написанні кваліфікаційної роботи були використані такі загальнонаукові методи: сходження від абстрактного до конкретного, аналізу, синтезу, системного підходу, прогнозування та визначення тенденцій, економіко-математичного моделювання, метод літературного пошуку та критичного

порівняння, кореляційно-регресивний аналіз. Також були використані програми MS Excel та програма «Аналіз і прогноз економічних явищ на основі багатофакторних моделей».

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи виступили нормативно-законодавчі акти України, наукова та навчальна література, періодичні економічні видання, звітні дані базового підприємства та його основних конкурентів, світова мережа Інтернет.

Результатами наукових досліджень є встановлення найбільш вагомих факторів впливу обсягу виробництва. Виявлено, що оптимізація планового обсягу виробництва продукції КХВ зменшує питомі витрати електроенергії при певній кількості непрацюючих печей. При збільшенні тарифів на електроенергію в Україні зменшення питомих витрат електроенергії є важливим напрямком оптимізації. Запропоновано заходи з економії витрат електроенергії, за допомогою яких можна також зменшити витрати електроенергії та оптимізувати виробничу програму.

Практичне значення роботи полягає у можливому застосуванні визначеної оптимальної програми коксохімічного виробництва на ПАТ «АМКР» та запроваджені заходів по енергозбереженню та підвищенню фінансового стану, що призведе до зменшення собівартості коксівної продукції.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗРОСТАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Аналіз теоретичних напрацювань з питання визначення та формування фінансового потенціалу підприємства

Успішне функціонування і розвиток підприємства на сьогодні багато в чому залежать від рівня його фінансового потенціалу. Для стабільної ефективної діяльності підприємство повинно бути готове до існування в умовах підвищеного ризику, що пов'язано зі швидкими змінами зовнішнього ринкового середовища та факторів внутрішнього середовища. Досягнення цього, як правило, можливо з використанням таких технологій і механізмів розвитку, які дозволяють з найменшими втратами сформулювати стратегічні і тактичні завдання діяльності, а також підтримувати прагнення персоналу до саморозвитку і самовдосконалення. Отримання бажаних позицій на ринку серед конкурентів та утримання цих позицій у майбутньому можливе тільки завдяки стійкому розвитку підприємства, який стає одним із пріоритетних стратегічних завдань сучасного підприємства [26].

Незалежно від сфери діяльності та форми власності, кожне підприємство повинне мати відповідний запас фінансового потенціалу та стійкості. Важливою умовою нарощування фінансового потенціалу та стійкого функціонування, навіть за наявності будь-якого зовнішнього подразника, здатного вивести підприємство з такого стану, має існувати така адаптивна реакція, яка повертала б його у стан рівноваги. Висока стійкість забезпечує незалежність підприємства від зміни ринкової кон'юнктури, а також ризик виявитися банкрутом стає не таким значним.

Сучасні наукові джерела не дають єдиного визначення поняттю «фінансовий потенціал». Існує багато підходів до трактування даної категорії. На

сьогодні фінансовий потенціал розуміють як систему, комплексну характеристику підприємства. Чечетова Н.Ф. і Шаблиста Л.М. стверджують, що фінансовий потенціал підприємства є сукупністю взаємопов'язаних і взаємообумовлених структурних складових, об'єднаних однією метою, яка передбачає створення, забезпечення та підтримку загального сталого функціонування підприємства [46, 47].

Існують різні підходи до визначення складових фінансового потенціалу. Так, Берест М.М. до складових фінансового потенціалу відносить наступні: управлінська стійкість, виробнича стійкість, фінансовий потенціал, соціальна стійкість, стійкість ділової активності, стійкість рентабельності [9, с. 17].

Автор Григораш О.В., вважає, що доцільно виділяти такі складові фінансового потенціалу, як: зовнішня, внутрішня, фінансова-фінансова, виробничо-фінансова, організаційно-фінансова [11].

На нашу думку, найбільш повною та вичерпною є думка Добріна А.Н. та Запірченко Л.Д., які виділяють такі складові фінансового потенціалу підприємства: виробнича стійкість, ділова стійкість, інноваційна стійкість, маркетингова стійкість, управлінська стійкість, фінансовий потенціал [13, с. 10].

В табл. 1.1 надана характеристика складових фінансового потенціалу підприємства.

Таблиця 1.1 – Характеристика структурних складових фінансового становища і потенціалу підприємства

Складові	Визначення
Фінансовий потенціал	Передбачає виявлення та регулювання основних фінансових чинників, що викликали зміни в фінансовому стані підприємства, виявлення доступних джерел коштів і оцінку доцільності їх мобілізації з метою збільшення прибутковості.
Управлінський потенціал	Передбачає здатність кваліфікованого персоналу управляти виробництвом, проводити грамотний маркетинг, аналізувати роботу підприємства, а також забезпечувати надійне інформаційне поле для розробки подальшої стратегії.
Організаційно-фінансовий потенціал	Передбачає стабільність внутрішньої організаційної структури, налагоджена і оперативність зв'язків між різними відділами та службами підприємства, ефективність їхньої спільної роботи.
Діловий потенціал	Передбачає регулювання змін на підприємстві в просторово-часовому розрізі, прогноз основних тенденцій в господарсько-фінансовій діяльності підприємства, а також наявність стратегії подальшого розвитку на підвищення техніко-технологічної

	стабільності.
Виробничо-технічний потенціал	Передбачає стабільність виробничого циклу підприємства, налагодженого його ресурсного забезпечення.

Найважливішою складовою фінансового потенціалу можна вважати його фінансову складову, оскільки стійке фінансове становище надає можливість вкладати фінансові ресурси підприємства в розробку нових товарів, покращувати виробничі процеси, підвищувати мотивацію працівників, що, в свою чергу, забезпечує управлінську стійкість суб'єкта господарювання.

Отже, фінансовий потенціал підприємства – це майновий та фінансовий стан підприємства, при якому величина та структура власних коштів, ліквідних активів забезпечують в будь-який момент часу певний рівень платоспроможності. Фінансовий потенціал підприємства є комплексною характеристикою його фінансового стану. З точки зору системного підходу фінансовий потенціал визначається взаємозв'язком атрибутивних параметрів системи фінансових відносин підприємства: структурних (динамічну фінансову рівновагу ресурсів і їх вкладень), функціональних (формування, розподіл і використання фінансових ресурсів, що забезпечує оптимізацію фінансового результату), ресурсних (достатність фінансового потенціалу, перш за все, власного капіталу і позикових фінансових ресурсів для реалізації цільових функцій).

Далі розглянемо методи оцінки та типи фінансового потенціалу підприємства. Ефективність діяльності підприємства залежить від прийомів і методів перетворення ресурсів у результат, від структури організації виробничих процесів, від структури організації реалізації функцій управління підприємством, в сукупності це становить механізм управління підприємством. Враховуючи те, що будь-яке підприємство представляє собою відкриту систему зі своїм життєвим циклом, модель управління стійкістю повинна відображати не тільки загальні закономірності, характерні для підприємства, але і враховувати суто галузеву специфіку.

Процес передумови забезпечення фінансового потенціалу підприємства окремими вченими організується по-різному. На рис. 1.1 подані етапи передумови забезпечення фінансового потенціалу підприємства.

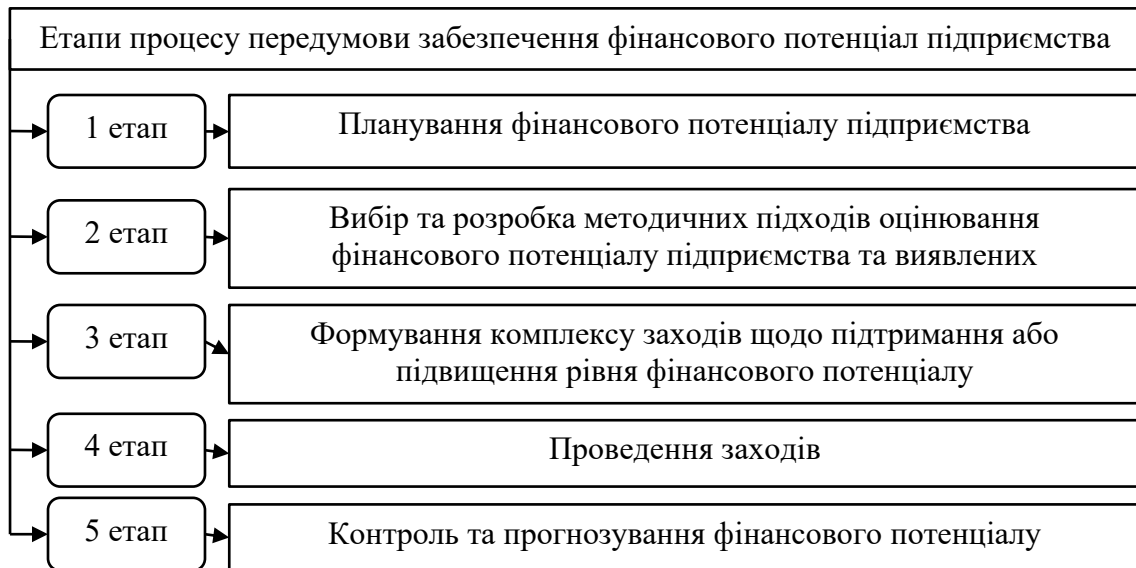

Рисунок 1.1 – Етапи процесу передумови забезпечення фінансового потенціалу підприємства [45, с. 72]

Спільним для кожного етапу розробки механізму забезпечення фінансового потенціалу є використання інструментів передумови забезпечення фінансового потенціалу підприємства. Отже, фінансовий потенціал є якісною характеристикою фінансового стану підприємства і, безумовно, однією з основних фінансових складових фінансової безпеки, тому є необхідність подальшої розробки механізму забезпечення фінансового потенціалу як частини загальної стратегії управління підприємством.

Отже, можна сказати, що процес забезпечення фінансового потенціалу має бути націлений на мінімізацію негативного впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність підприємства; створення передумов ефективної реалізації запланованих дій. Для досягнення необхідного рівня фінансового потенціалу потрібно здійснювати ефективне управління нею. Загалом під управлінням розуміється процес планування, організації, мотивації і контролю, необхідний для того, щоб сформулювати і досягти цілей організації, і діяльність,

пов'язана з впливом керуючого суб'єкта на керований об'єкт з метою досягнення результатів.

В табл. 1.2 наведено систему напрямів та коефіцієнтів для оцінки ефективності фінансового потенціалу підприємства коефіцієнтним методом.

Таблиця 1.2 – Коефіцієнтний метод оцінки ефективності фінансового потенціалу підприємства [49, с. 193]

Напрямок	Коефіцієнти	Формула
Ліквідність	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K.a. = \text{Грошові активи} / \text{Поточні зобов'язання}$
	Коефіцієнт загальної ліквідності	$K.zl. = \text{Оборотні активи} / \text{Поточні зобов'язання}$
	Коефіцієнт поточної ліквідності	$K.pl. = (\text{Оборотні активи} - \text{запаси}) / \text{Поточні зобов'язання}$
Рентабельність	Коефіцієнт рентабельності активів	$K.ra. = \text{Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування} / \text{Валюта балансу}$
	Коефіцієнт рентабельності реалізації	$K.rp. = \text{Чистий прибуток} / \text{Дохід від реалізації продукції}$
	Коефіцієнт власного капіталу	$K.rvk. = \text{Чистий прибуток} / \text{Власний капітал}$
Фінансова стійкість	Коефіцієнт автономії	$K.avt. = \text{власний капітал} / \text{валюта балансу}$
	Коефіцієнт маневреності власних коштів	$K.m. = \text{Власні оборотні кошти} / \text{Власний капітал}$
	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$K.klev. = \text{залучені кошти} / \text{власний капітал}$
Ділова активність	Коефіцієнт оборотності активів	$K.oa. = \text{Чистий дохід від реалізації продукції} / \text{Середньорічна вартість активів}$
	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$K.ovl. = \text{Власний капітал} / \text{Середньорічна вартість активів}$
	Коефіцієнт оборотності основних засобів	$K.koos. = \text{Основні засоби} / \text{Середньорічна вартість активів}$

Перевагою зазначеного методу аналізу ефективності фінансового потенціалу підприємства є те, що такий метод дає змогу виявити ті напрями в діяльності підприємства, в яких виникають проблеми, а також дає змогу досліджувати причини, що їх зумовили.

Основними недоліками коефіцієнтного методу аналізу ефективності фінансового потенціалу підприємства є:

1. Досить складний процес формування результатів оцінки.
2. Відсутність нормативних значень більшості коефіцієнтів.
3. Ситуація, коли зміни величин коефіцієнтів у динаміці не можуть бути інтерпретовані належним чином, оскільки значення для розрахунку постійно змінюються у часі. Відтак, цей метод слід використовувати на підприємствах, які мають час для правильної інтерпретації результатів [45, с. 28].

У підсумку зазначимо, що оцінку ефективності фінансового потенціалу підприємства для надання їй більшої інформативності, достовірності, поглибленого врахування мікроекономічних факторів, тенденцій і закономірностей, слід проводити на основі визначення певних особливостей функціонування досліджуваного об'єкта, за допомогою основних методів фінансового аналізу за даними фінансової звітності підприємства. Для фінансового аналізу використовуються такі методики, як горизонтальний, вертикальний та трендовий аналіз, аналіз відносних показників, факторний та порівняльний аналіз. Основними методами аналізу є коефіцієнтний, комплексний, інтегральний, беззбитковий, рівноважний; кожен метод має свої особливості, переваги та недоліки. За результатами фінансового аналізу роблять висновки про задовільний чи незадовільний фінансовий стан підприємства.

Визначають такі чотири типи фінансового потенціалу підприємства, як абсолютна стійкість; нормальна стійкість; нестійкий (передкризовий) фінансовий стан; кризовий фінансовий стан підприємства [9].

Схематична модель визначення фінансового потенціалу підприємства представлена на рис. 1.2.

Загальне оцінювання фінансового потенціалу передбачає визначення: 1) стійкості джерел формування капіталу; 2) ресурсної стійкості; 3) стійкості управління [49, с. 184].

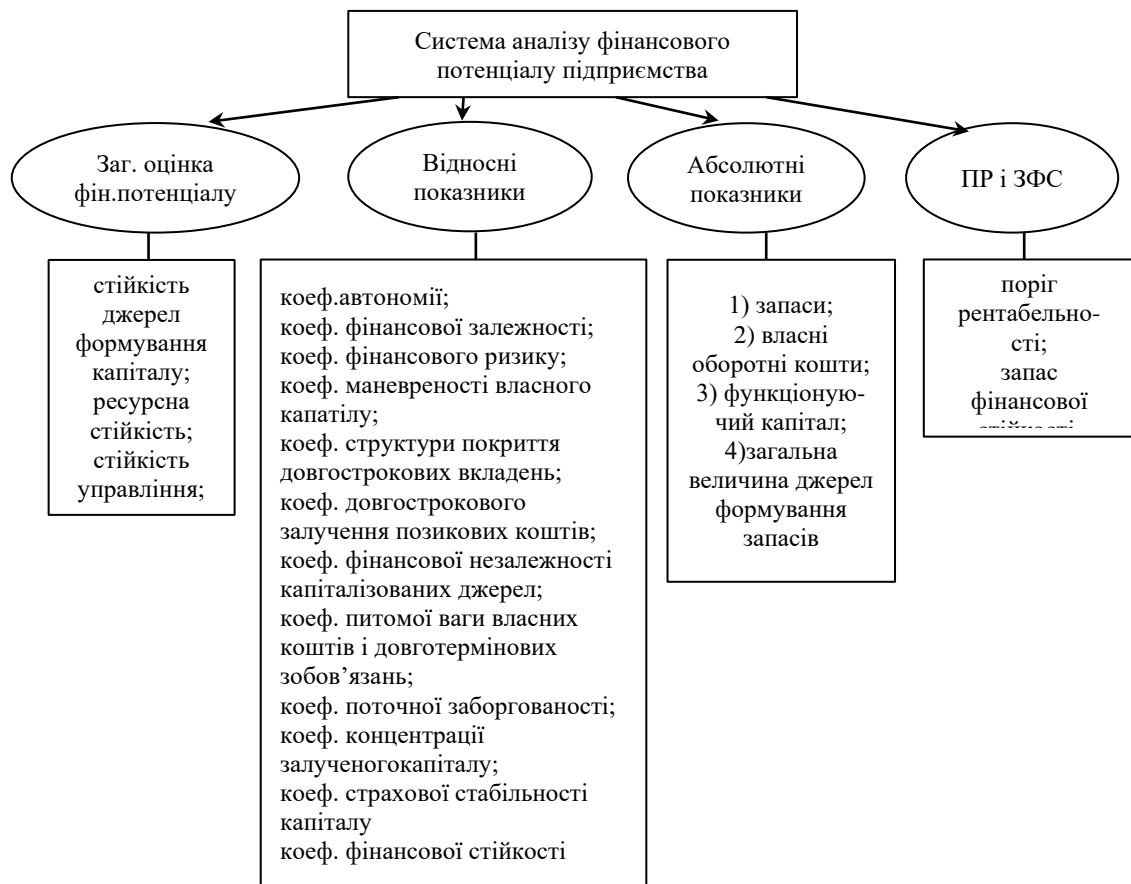

Рис. 1.2. Комплексна методика визначення фінансового потенціалу підприємства [49, с. 48]

Варто відзначити, що остаточне рішення щодо оптимальних меж фінансових коефіцієнтів, представлених вище, можна сформулювати лише з урахуванням галузі, обсягів діяльності та макроекономічних особливостей країни, у якій функціонує підприємство.

Склад і структура фінансових ресурсів, правильний вибір тактики і стратегії управління – значні фактори фінансового потенціалу підприємства. Чим більше у підприємства власних фінансових ресурсів (або надходжень), що формуються на його рахунку, тим більша впевненість у збереженні ним фінансового потенціалу. При цьому важливий не лише загальний обсяг фінансування, а й структура його розподілу, особливо та частка, яка спрямовується на розвиток підприємства. Отже, політика розподілу і використання фінансових ресурсів висувається на перший план у ході аналізу і управління фінансовою надійністю, потенціалом і стабільністю [51, с. 210].

Таким чином, сучасні системи показників щодо оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємства повинні містити як динамічні, так і структурні показники, і під час формування таких систем доцільно враховувати тип підприємства, вид його діяльності та особливості фінансової стратегії. У ринковій економіці фінансовий потенціал підприємства виступає головною умовою життєдіяльності і основою стабільного стану підприємства.

Механізм управління фінансовим потенціалом підприємства – це методи та інструменти, які дозволяють налагодити виробничі взаємовідносини між підрозділами підприємства, їх цілями, завданнями кожного з них, які забезпечують цілісність підприємства та сталий розвиток в умовах невизначеності впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Розгляд механізму управління фінансовим потенціалом підприємства доцільно почати з позицій уточнення змісту його категорій [45, с. 47].

Важливість управлінської складової полягає в тому, що від психологічного клімату в колективі, інтелектуального рівня працівників залежить техніко-технологічну стабільність підприємства. Не варто недооцінювати і виробничу стабільність, стійкість та потенціал, від якої залежить рівень прибутку та рівень задоволення споживачів. Для досягнення фінансового потенціалу підприємства необхідно застосовувати постійний контроль за ефективністю виробництва та забезпечення достатнім обсягом ресурсів [49, 51].

Фінансовий потенціал формується під впливом комплексу факторів. Класифікація факторів, що впливають на фінансовий потенціал підприємства представлена у табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Класифікація факторів, що впливають на загальний фінансовий потенціал підприємства [51, с. 212]

Ознака	Види факторів
1) За приналежністю до середовища підприємства	- фактори зовнішнього середовища: фактори прямого впливу, фактори непрямого впливу; - фактори внутрішнього середовища.
2) За характером впливу	- фінансові; - нефінансові.
3) За можливістю прогнозування	- прогнозовані; - не прогнозовані (випадкові).
4) За можливістю контролю і управління	- керовані; - некеровані.
5) За тривалістю дії	- одноразово діючі; - періодично діючі; - постійно діючі.

Більшість факторів середовища, безперечно, є постійно діючими: конкуренція, зміни попиту на товари, викликані зміною стадії життєвого циклу, техніко-технологічні зміни та ін. Тому підприємство повинно бути стійким та стабільним, в першу чергу, до впливу постійно діючих факторів, тому що з цього і формується базис потенціалу виробничого, операційного та фінансового [38, с. 315].

Зовнішнє середовище безпосередньо впливає на цілі, стратегію і тактику будь-якого підприємства. Серед основних рис зовнішнього середовища в умовах ринкових перетворень можна виділити динамічність, інтегрованість та різноманіття суб'єктів. Фактори зовнішнього середовища більш детально продемонстровані на рис. 1.3.

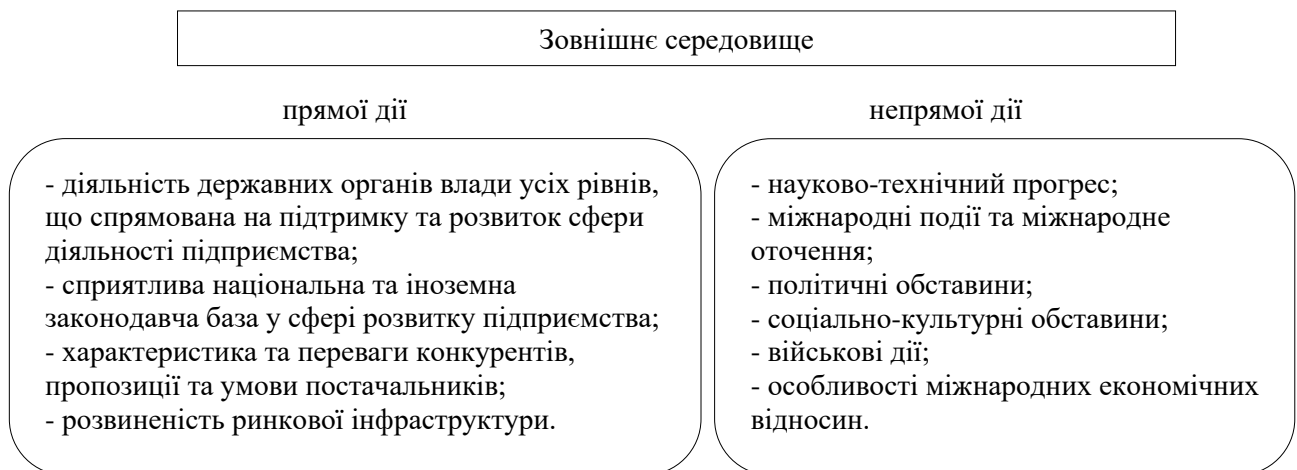

Рисунок 1.3 – Фактори зовнішнього середовища, котрі впливають на фінансовий потенціал [48, с. 120]

Потенціал та стійкість середовища призначена визначити сильні і слабкі сторони підприємства на засадах аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування, а також можливості і загрози зовнішнього середовища, які здатні позитивно і негативно вплинути на фінансовий потенціал підприємства [40, с. 267].

Фактори внутрішнього середовища наведено на рис. 1.4.

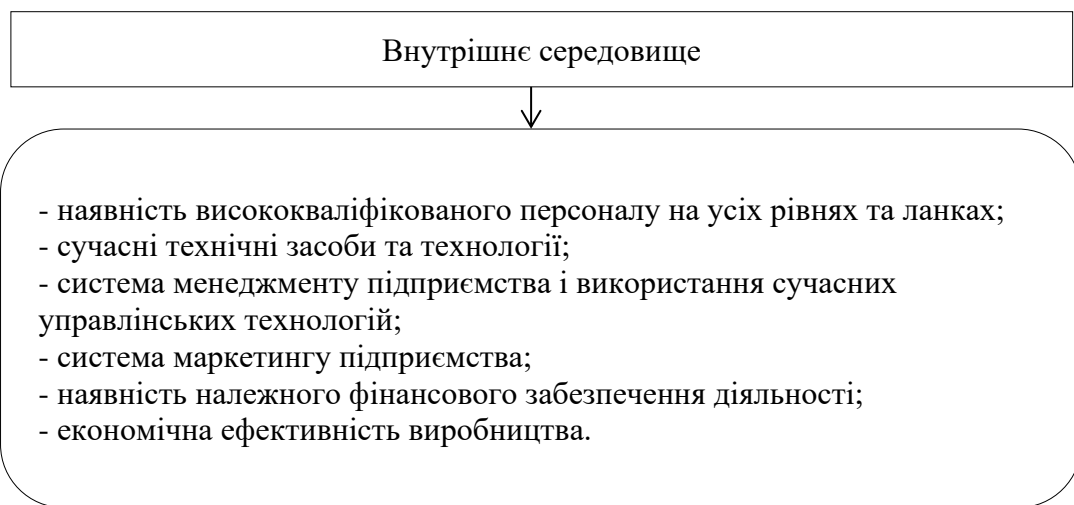

Рисунок 1.4 – Фактори внутрішнього середовища, котрі впливають на фінансовий потенціал [39, с. 115]

Виходячи з представленого розгляду сутності фінансового потенціалу підприємства та факторів, що впливають на стійкість, можна говорити про умови забезпечення стійкості і стабільності в тренді його розвитку або про механізм управління фінансовим потенціалом підприємства взагалі (інтегральна оцінка всіх складових: ліквідності, стійкості, платоспроможності, ділової активності, тощо).

Основним завданням механізму управління фінансовим потенціалом є забезпечення аналізу фінансового стану підприємства, оцінка ступеня його залежності від чинників зовнішнього впливу, з'ясування причини можливої втрати позицій стійкості та своєчасного реагування підприємства на фактори, що порушують його діяльність.

Оскільки управління у стандартному розумінні розглядається як процес впливу суб'єкта на об'єкт, то, виходячи з такого підходу, механізм управління фінансовим потенціалом слід розглядати як сукупність прийомів і методів управління, процес прийняття таких управлінських рішень, які забезпечують сталість результатів господарської діяльності підприємства в умовах змінності впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, що схематично представлено на рис. 1.5.

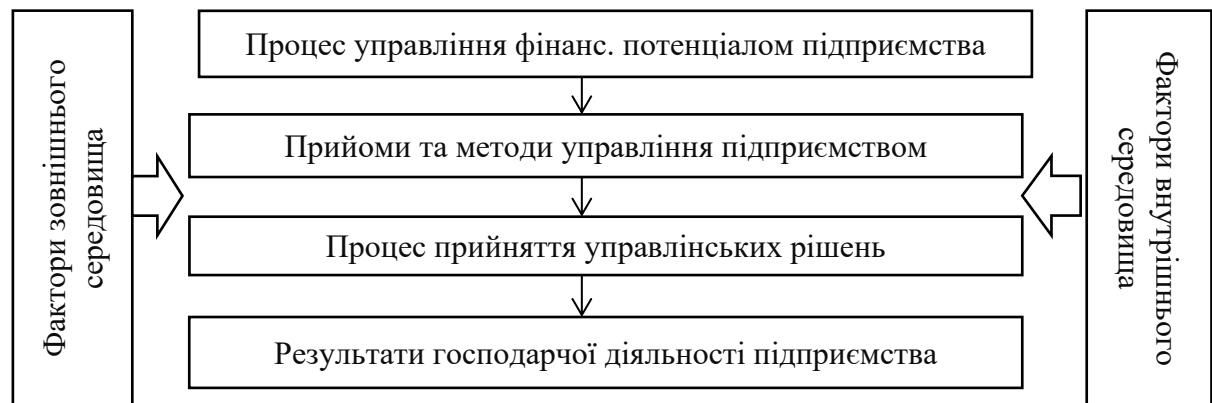

Рисунок 1.5 – Процес управління фінансовим потенціалом підприємства з середини та зовні [39, с. 127]

Процес управління фінансовим потенціалом полягає в забезпеченні ефективного перетворення ресурсів у готову продукцію. Система забезпечення такого перетворення включає організацію технологічної, технічної, ділової, кадрової, фінансової складових.

Одним із головних аспектів забезпечення фінансового потенціалу підприємства необхідно вважати виявлення всього спектра реальних загроз і проблем притаманних управлінському процесу. Адже саме сьогодні в Україні умови фінансової дестабілізації спричиняють те, що більшість підприємств не можуть на належному рівні забезпечувати свою фінансову стійкість, а деякі з них взагалі перебувають на межі банкрутства. Перелік загроз фінансовій стійкості підприємств дає загальне уявлення про завдання і цілі функціонування підприємства щодо забезпечення завдяки здійсненню своєчасного і ефективного управлінського процесу. Особливості багатьох кризових ситуацій на підприємствах зводяться до такого:

- підприємства не залучені у систему заставних зобов'язань щодо власного майна;
- не володіння маркетинговою політикою або помилкове її здійснення;
- відсутність жорсткого планування чи недостатня гнучкість і еластичність в реалізації планів;
- висока ймовірність помилок керівників при ухваленні важливих рішень;
- відсутність реакції на несподівану появу на ринку сильних конкурентів;
- нестабільність внутрішніх міжособистісних і між групових взаємозв'язків та відносин на підприємстві;
- неякісна технічна організаційно-технологічна підготовка виробництва;
- невизначеність щодо місії підприємства та методів її досягнення;
- неправильна або недостатньо продумана інноваційна політика;
- неповний облік внутрішніх змінних на підприємстві;
- відсутність належної уваги до стратегічного планування, недооцінка або незнання методів формування бюджету;
- відсутність необхідного резерву для безкризової роботи підприємства [39, с. 128].

Отже, основною умовою стабільності підприємства в ринковій економіці є його фінансовий потенціал. Механізм управління фінансовим потенціалом ґрунтується на спільному аналізі всіх напрямів діяльності та фінансовому стані підприємства, беручи до уваги особливості його діяльності, а також постійному контролю зовнішніх та внутрішніх чинників впливу на загальний (базовий) фінансовий потенціал підприємства.

1.2. Обґрунтування методики аналізу фінансового потенціалу та результатів діяльності підприємства з метою підвищення ефективності виробництва.

А.Д. Шеремет, Р.С. Сейфулін, Є.В. Негашаєв пропонують застосувати для аналізу фінансового потенціалу підприємства такі коефіцієнти:

- коефіцієнт маневреності, який визначається відношенням власних оборотних коштів до суми власного капіталу;
- коефіцієнт забезпеченості власними коштами, який визначається відношенням величини власних оборотних коштів до загальної суми оборотних активів;
- коефіцієнт забезпеченості запасів власними джерелами, який дорівнює відношенню власних оборотних коштів до вартості запасів підприємства.

Для аналізу фінансового потенціалу застосовується цілий ряд коефіцієнтів, які певною мірою показують рівень фінансової стійкості, однак не відповідають на питання, чи достатній такий рівень.

Таким чином, перше нормативне значення, що стосується довго- і середньострокових боргів, повинно складати:

$$\frac{\text{Довго-і середньострокові борги}}{\text{Постійні капітали}} \leq \frac{50}{100} \text{ або } \frac{\text{Довго-і середньострокові борги}}{\text{Власні кошти}} \leq 1 \quad (1.1)$$

Розглянемо фінансові коефіцієнти, а також способи їх розрахунку для оцінки фінансової стійкості підприємства [37].

Коефіцієнт автономії (K_A). Він визначається таким чином:

$$K_A = \frac{B_K}{A} \quad (1.2)$$

де B_K – власний капітал;

A – вартість всіх активів.

Коефіцієнт показує фактичну або планову частку власного капіталу у складі всіх джерел фінансування.

Коефіцієнт фінансування (K_Φ), який визначається за формулою:

$$K_\Phi = \frac{Z_K}{B_K} \quad (1.3)$$

де Z_K – сума залучених джерел фінансування підприємства.

Цей коефіцієнт відображає співвідношення залучених та власних джерел фінансування без розподілу залучених на довго- та короткострокові.

Перш, ніж перейти до інших коефіцієнтів слід розглянути коефіцієнт автономії і коефіцієнт фінансування у їх взаємозв'язку та взаємозалежності:

$$A = Z_K - B_K \quad (1.4)$$

$$K_\Phi = \frac{A - B_K}{B_K} = \frac{A}{B_K} - 1 = \frac{1}{K_A} - 1 \quad (1.5)$$

Таким чином, як для розрахунку, так і для оцінки достатньо використовувати один з двох коефіцієнтів. Кожний із них вказує на один і той самий аспект фінансової стійкості підприємства: рівень його залежності від залучених джерел фінансування. Однак, не можна прирівнювати довго- та короткострокові джерела залучення коштів, оскільки довгострокові залучені кошти за своєю суттю можуть бути прирівняні до власного капіталу. Тому ні один із розглянутих коефіцієнтів не може мати самостійне значення без уточнення складу залучених джерел, тобто без розподілу їх на довго- та короткострокові.

Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності (Кдн). Він визначається за формулою:

$$K_{дн} = \frac{B_K + Z_{кд}}{A} \quad (1.6)$$

де $Z_{кд}$ – довгострокові залучені кошти.

Коефіцієнт показує, яка частина загальної вартості активів підприємства сформована за рахунок найбільш надійних джерел фінансування, тобто не залежить від короткострокових залучених коштів. За своїм змістом, це уточнений коефіцієнт автономії. Якщо у пасиві балансу підприємства є довгострокові зобов'язання, більш доцільним для аналізу буде застосувати коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності ніж коефіцієнт автономії. За цих умов можна застосувати і уточнений коефіцієнт фінансування (Кфу):

$$K_{фу} = \frac{Z_{кк}}{B_K - Z_{кд}} = \frac{A - B_K - Z_{кд}}{B_K + Z_{кд}} = \frac{A}{B_K + Z_{кд}} - 1 = \frac{1}{K_{дн}} - 1 \quad (1.7)$$

де $Z_{кк}$ – короткострокові залучені кошти.

Наступні два коефіцієнти відображають інший аспект фінансової стійкості, а саме частку власних оборотних коштів, тобто джерело фінансування оборотних активів, у складі власного капіталу. Власні оборотні кошти – найбільш мобільна

частина власного капіталу, звідси коефіцієнти, що пов'язані з оцінкою їх частки, називаються коефіцієнтами маневрування.

Коефіцієнт маневрування власного капіталу (K_M) визначається таким чином:

$$K_M = \frac{B_K + Z_{KD} - A_H}{B_K} \quad (1.8)$$

A_H – балансова вартість необоротних активів;

За умови відсутності у складі джерел фінансування довгострокових фінансових зобов'язань:

$$K_M = \frac{B_K - A_H}{B_K} \quad (1.9)$$

Коефіцієнт маневрування власного капіталу базується на величині власних оборотних коштів. Однак частка останніх у власному капіталі при загальній вартості власного капіталу і довгострокових зобов'язань не відповідає на питання – чи достатньо власних джерел для фінансування оборотних активів. На це запитання може дати відповідь лише результат співвідношення тієї частини вартості оборотних активів, яка повинна фінансуватися за рахунок власних джерел із фактичною наявністю власних оборотних коштів. І якщо результат їх співвідношення рівний або близький до одиниці, рівень коефіцієнта маневрування власного капіталу можна вважати достатнім для даного підприємства на звітну дату [38, 40].

Мультиплікатор власного капіталу (K_{MVK}) пов'язує рентабельність активів та рентабельність власного капіталу. Показує, у скільки разів рентабельність власного капіталу більша рентабельності активів:

$$K_{MVK} = K_{\Phi 3} = \frac{(BB=A)}{BK} \quad (1.10)$$

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу ($K_{КПК}$) розраховується як відношення позикового капіталу (ПК) до валюти балансу або як різниця між 1 та коефіцієнтом фінансової незалежності. Також показує частку залученого майна в активах підприємства та ступінь залежності підприємства від кредиторів:

$$K_{КПК} = 1 - K_{\Phi H} = 1 - \frac{1}{K_{\Phi 3}} \quad (1.11)$$

Зростання цього показника за часом означає посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів, що є негативною тенденцією.

Відповідно, можна відзначити, що:

$$K_{\Phi H} = 1 - K_{\text{КПК}}; K_{\Phi Z} = \frac{1}{(1 - K_{\text{КПК}})} \quad (1.12)$$

Взаємозв'язок коефіцієнта фінансового ризику та коефіцієнта фінансової залежності:

$$K_{\Phi P} = K_{\Phi Z} - 1 \quad (1.13)$$

$$K_{\Phi Z} - 1 = \left(\frac{BB}{BK}\right) - 1 = \left(\frac{BB}{BK}\right) - \left(\frac{BK}{BK}\right) = \frac{PK}{BK} \quad (1.14)$$

Взаємозв'язок коефіцієнта фінансового ризику та фінансової незалежності:

$$K_{\Phi P} = \left(\frac{1}{K_{\Phi H}}\right) - 1 \quad (1.15)$$

Взаємозв'язок коефіцієнта фінансового ризику з коефіцієнтом концентрації позичкового капіталу та коефіцієнтом фінансової незалежності: коефіцієнт фінансового ризику дорівнює відношенню коефіцієнта концентрації позичкового капіталу до коефіцієнту фінансової незалежності.

$$K_{\Phi P} = \frac{PK}{BK} = \frac{PK}{BB} / \frac{BK}{BB} = \frac{K_{\text{КПК}}}{K_{\Phi H}} \quad (1.16)$$

Коефіцієнт фінансового ризику можна розраховувати не тільки за всім позиковим капіталом, а й за кожним його джерелом. Так, коефіцієнт фінансового ризику можна визначити як відношення довгострокових зобов'язань (ДЗ) до власного капіталу:

$$K_{\Phi P} = \frac{D_3}{BK} \leq 0,25 \quad (1.17)$$

Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку підприємства (КДчгп) у розглянутому періоді (бажано за три роки):

$$K_{\text{Дчгп}} = \text{ЧГП} / (\text{ОБ} + \text{З} + \text{Д}) \quad (1.18)$$

де ЧГП – чистий грошовий потік;

ОБ – сума виплат основного боргу за довго- і короткотермінових кредитами і позиками підприємства;

З – сума приросту запасів товарно-матеріальних цінностей;

Д – сума дивідендів, сплачених власникам (акціонерам) підприємства на

вкладений капітал.

Коефіцієнт ліквідності грошового потоку підприємства ($КЛ_{ГП}$) у розглянутому періоді:

$$КЛ_{ГП} = (ДГП - ГК_к - ГП_п) / ВГП \quad (1.19)$$

де $ДГП$ – сума валового додатного грошового потоку (надходження коштів);

$ГК_к$ і $ГК_п$ – сума залишку коштів підприємства відповідно на початок та кінець розглянутого періоду;

$ВГП$ – сума валового від’ємного грошового потоку (витрата коштів).

Коефіцієнт ефективності грошових потоків підприємства ($КЕ_{ГП}$):

$$КЕ_{ГП} = ЧГП / ВГП \quad (1.20)$$

Коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку ($КР_{ЧГП}$) у розглянутому періоді:

$$КР_{ЧГП} = (ЧГП - Д) / (PI + \Phi I) \quad (1.21)$$

де $Д$ – сума дивідендів, сплачених власникам (акціонерам) підприємства на вкладений капітал;

PI – сума приросту реальних інвестицій підприємства (в усіх їхніх формах) у розглянутому періоді;

ΦI – сума приросту довготермінових фінансових інвестицій у розглянутому періоді.

Ліквідний грошовий потік ($ЛГП$) розраховують так:

$$ЛГП = (ДК_к + КК_к - ГК_к) - (ДК_п + КК_п - ГК_п) \quad (1.22)$$

де $ДК$ – довготермінові кредити;

$КК$ – короткотермінові кредити;

$ГК$ – грошові кошти;

$к$ і $п$ – кінець і початок періоду.

Основним абсолютним показником ліквідності є робочий капітал (власні оборотні кошти), що досить розповсюджений в західній практиці фінансового аналізу.

Робочий капітал – це величина оборотних коштів, що залишається у

підприємства після розрахунків за короткостроковими зобов'язаннями.

Величину робочого капіталу можна розрахувати методом «знизу» чи «зверху» балансу.

За методом «знизу» величину робочого капіталу можна розрахувати так:

$$PK = \text{Обор. акт.} - \text{Пот. зоб.} \quad (1.23)$$

За методом «зверху» величину робочого капіталу розраховують так:

$$PK = \text{Вл. кап.} + \text{Довгостр. зоб.} + \text{Дох. майб. пер.} - \text{Необ. акт.} \quad (1.24)$$

Другим абсолютним показником ліквідності є величина ефективності заборгованості, який визначається за формулою:

$$\text{Еф. заборг.} = \text{Пот. зоб.} + \text{Дох. майб. пер.} - (\text{Гр. кош.} + \text{деб. заборг.}) \quad (1.25)$$

Коефіцієнт поточної ліквідності (КПл) (коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт покриття, ліквідності третього ступеня) – характеризує достатність оборотних активів для задоволення поточних зобов'язань:

$$K_{\text{Пл}} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (1.26)$$

Чечетова Н.Ф. та Шаблиста Л.М. до показників фінансової стійкості підприємства відносять ті, що визначають стан оборотних активів (вони перераховані вище), та ті, що визначають стан основних засобів, причому саме до останніх вони відносять окрім індексу постійного росту та реальної вартості майна і коефіцієнти автономії та залучення капіталу, з чим ми не можемо погодитися [46, 47].

Для того, щоб говорити про повну фінансову стійкість необхідно враховувати виробничий потенціал підприємства: тобто на скільки підприємство забезпечене основними засобами, виробничими запасами, яка ступінь зносу основних засобів. Школьник І.О. та Ячменьова В.М. пропонує застосовувати деякі із коефіцієнтів [49, 51]:

– коефіцієнт реальної вартості основних засобів, який визначається відношенням суми залишкової вартості основних засобів до валюти балансу і характеризує забезпеченість підприємства основними засобами;

– коефіцієнт реальної вартості засобів і матеріальних оборотних коштів, який визначається відношенням залишкової вартості основних засобів і вартості виробничих запасів до валюти балансу і характеризує забезпеченість підприємства основними засобами і виробничими запасами;

– коефіцієнт нагромадження амортизації, який визначається відношенням суми зносу до первісної вартості основних засобів та нематеріальних активів, що амортизуються. Цей коефіцієнт характеризує ступінь зносу основних засобів [49].

Аналізуючи фінансову стійкість підприємства, необхідно особливу увагу приділити вивченню поточної фінансової стійкості підприємства, що поділяється на такі основні типи:

1) Абсолютна фінансова стійкість.

Характеризується нерівністю:

$$ЗЗ < \text{ВОК}, \quad (1.27)$$

Це співвідношення показує, що всі запаси повністю покриваються власними оборотними коштами, тобто підприємство не залежить від зовнішніх кредиторів. Така ситуація трапляється вкрай рідко і, як правило, її не можна розглядати як позитивну, бо за цих умов адміністрація не має можливості використати зовнішні джерела коштів для основної діяльності. Нормальний стан для підприємства, коли частка власних оборотних коштів становить трохи вище 50%.

2) Нормальна фінансова стійкість.

Характеризується нерівністю:

$$\text{ВОК} < ЗЗ < \text{ІФЗ}, \quad (1.28)$$

де ІФЗ — джерела формування запасів. Вони визначаються за формулою:

$$\begin{aligned} \text{ІФЗ} = & \text{ВОК} + \text{позички банку і позички, що використовуються для покриття} \\ & \text{запасів} + \text{розрахунки з кредиторами по товарних операціях} = \text{підсумок I розділу} \\ & \text{пасиву} + \text{довгострокові кредити} + \text{довгострокові позики} - \text{підсумок I розділу} \\ & \text{активу,} \end{aligned} \quad (1.29)$$

Для покриття запасів використовуються різноманітні джерела коштів —

власні і залучені.

3) Нестійкий фінансовий стан.

Характеризується нерівністю:

$$33 > I\Phi3, \quad (1.30)$$

Це співвідношення говорить про те, що підприємство для покриття частини своїх запасів повинно звертатися до додаткових джерел покриття, що не є доцільним.

4) Критичний фінансовий стан.

Характеризується ситуацією, коли на додачу до попередньої нерівності будь-якого підприємство має кредити і позики, не погашені в строк, а також прострочену кредиторську і дебіторську заборгованість. Така ситуація означає, що підприємство не може вчасно розрахуватися зі своїми кредиторами. В умовах ринкової економіки при неодноразовому повторенні ситуації таке підприємство вважається збанкрутілим [49, 51].

Отже, аналіз існуючих методичних підходів до оцінки фінансової потенціалу підприємства дозволяє зробити висновок, що всі вони базуються на використанні певних фінансових коефіцієнтів, перевага яких полягає в тому, що вони ілюмінують вплив інфляції на досліджувані показники, що особливо важливо при аналізі в довгостроковому періоді. Тому, на мою думку, основним призначенням таких коефіцієнтів є експертна оцінка та професійна діагностика загального фінансового потенціалу.

Аналіз існуючих методик оцінки фінансової потенціалу підприємства дозволяє зробити висновок про те, що всі вони мають цілий ряд недоліків, серед яких: відсутність чи недостатнє обґрунтування критеріальних значень більшості із запропонованих показників, вони не адаптовані до дійсних економічних умов, носять в основному навчальний характер, і не відображають реальних умов, що склалися на підприємстві, немає підходів, які б враховували галузеву специфіку діяльності підприємств.

Таким чином, при дослідженні фінансового стану підприємства аналіз фінансової потенціалу підприємства має пряме відношення до системи принципів

та методів розроблення і реалізації рішень, пов'язаних із забезпеченням постійного зростання прибутку, збереженням платоспроможності і кредитоспроможності, підтриманням фінансової рівноваги.

Аналіз економічної літератури показав, що, залежно від контексту дослідження, під фінансовою стійкістю підприємства розуміють характеристику стану фінансових ресурсів підприємства та результативність їх розміщення, фінансовий стан підприємства, ступінь залежності підприємств від залучених джерел фінансування, результат діяльності, стан рахунків підприємства.

Розроблені концептуальні основи управління фінансовим потенціалом будь-якого підприємства, які визначають об'єкт і суб'єкт управління, його мету, завдання, функції та принципи з урахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх факторів, а також критерії ефективності управління, дозволять більш послідовно й системно вирішувати проблему підвищення ефективності управління цією стороною фінансового становища в процесі реалізації виробничих, інвестиційних, фінансових стратегій розвитку в довгостроковій перспективі в ринкових умовах господарювання.

Показники фінансового потенціалу підприємства вважаються стратегічно орієнтованими, пов'язаними із перспективною платоспроможністю суб'єктів господарювання. Економічна криза наочно показала недоліки стратегічного управління фінансовим потенціалом на різних підприємствах країни. Не в останню чергу вони пояснюються певними прогалинами в теорії питання.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

2.1 Техніко-економічна характеристика ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та аналіз його діяльності

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» — найбільше підприємство гірничо-металургійного комплексу України (частка на ринку металопродукції — 20%). Діяльність: підземне видобування залізної руди, виробництво коксу, виробництво чавуну, сталі та феросплавів.

ПАТ «АрселорМіттал» є світовим лідером з виробництва сталі. «АрселорМіттал» займає провідні позиції на основних світових ринках збуту металу, включаючи такі галузі як автомобілебудування, будівництво, виробництво побутової техніки та упаковки. Також компанія володіє великими запасами сировини та ефективною системою збуту. Компанія «АрселорМіттал» є світовим лідером з виробництва сталі. Компанія «АрселорМіттал», штат якої налічує більше 199 тис. співробітників, має представництва в 60 країнах світу. Адреса підприємства: 50095, Україна, Дніпропетровська область, Кривий Ріг, вул. Криворіжсталі, 1 [51].

«АрселорМіттал» веде свою металургійну діяльність на чотирьох континентах, включаючи як розвинені ринки, так і ринки, що розвиваються. Близько 38% нашої сталі виробляється в Америці, 46% – в Європі і 16% – в інших регіонах, серед яких Казахстан, Південна Африка та Україна. «АрселорМіттал» лідирує на ринках металу Північної і Південної Америки, Західної та Східної Європи, країн СНД та Африки [51]. Гірничодобувна галузь є основою розвитку компанії «АрселорМіттал». В даний час ми ведемо видобуток руди в таких країнах, як Бразилія, Боснія, Канада, Казахстан, Ліберія, Мексика, Україна та Сполучені Штати.

Група структурно поділена на шість операційних сегментів: Плоский вуглецевий прокат Америки, Плоский вуглецевий прокат Європи, Довгомірний вуглецевий прокат Америки та Європи, AACIS (Азія, Африка, країни СНД), Гірничодобувний сегмент і Збут. Кожне підприємство компанії відноситься до одного з цих сегментів. Допоміжні підрозділи включають в себе закупівлі, енергопостачання, постачання, інформаційні технології, юридичний напрямок, нерухомість і збут неосновних видів продукції. Акції компанії «АрселорМіттал» котируються на фондових біржах Нью-Йорка (під торговим знаком MT), Амстердама (MT), Парижа (MT), Люксембурга (MT), Барселони (MTS), Більбао (MTS), Мадрида (MTS) і Валенсії (MTS) [51].

Історія підприємства починається 16 червня 1931р., саме тоді головою ВРНГ Г.К. Орджонікідзе підписується наказ про будівництво Криворізького металургійного заводу. 7 листопада 1931р. - закладені перші кубометри бетону у фундамент першого промислового об'єкта - доменної печі № 1. 3 серпня 1934р. - задута перша доменна піч ("Комсомолка") з комплексом енергетичного і ремонтно-допоміжного господарства. 4 серпня 1934р. - виданий перший чавун на доменній печі "Комсомолка". Цей день прийнято вважати датою народження "Криворіжсталі". У січні 1936р. - отримано перший криворізький кокс. В 1939р. на підприємстві вироблявся не тільки чавун, але і сталь. У серпні 1941р. обладнання підприємства було частково демонтовано й евакуйоване до м. Нижній Тагіл на Уралі [51].

Післявоєнна історія комбінату фактично пов'язана з його другим народженням і безперервним зростанням. Почали виробляти продукцію аглофабрика, ковальський, ремонтно-механічний та інші цехи. 1958р. - зданий в експлуатацію Новокриворізький ГЗК, що пізніше увійшов до складу "Криворіжсталі". Відповідно до рішення загальних зборів акціонерів від 21 квітня 2011р. найменування Відкритого акціонерного товариства "АрселорМіттал Кривий Ріг" змінено на Публічне акціонерне товариство "АрселорМіттал Кривий Ріг".

Публічне акціонерне товариство «АрселорМіттал Кривий Ріг» займає лідируючі позиції серед найбільших підприємств гірничо-металургійного комплексу України і є частиною міжнародної корпорації АрселорМіттал – виробника сталі №1 в світі та одного з найбільших іноземних інвесторів країни. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» – підприємство з повним металургійним циклом, яке включає коксохімічне виробництво, гірничодобувне виробництво (відкриті розробки та підземне видобування руди) і металургійне виробництво, у складі якого діють аглодоменний, сталеплавильний та прокатний департаменти.

Основні види продукції підприємства показані на рис. 2.1.

Рисунок 2.1 – Основні види продукції ПАТ «АМКР»

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є одним з найбільших виробників сталевого прокату в Україні, спеціалізується на виробництві довгомірного прокату, зокрема, арматури і катанки із звичайних і низьколегованих марок сталі, також виробляє агломерат, концентрат, кокс, чавун, сталь, сортовий і фасонний прокат.

До іншої продукції відносяться: бензол сирий кам'яновугільний, горішок коксівний, смола кам'яновугільна, сульфат амонію, азот газоподібний і рідкий, аргон, шлаки доменні, вапно тощо.

Потужності підприємства розраховано на щорічний випуск близько 6 млн. т металопрокату, 7 млн. т сталі і більше 7,8 млн. т чавуну, тобто більше 20 млн. т металопрокату, сталі та чавуну на рік.

Діяльність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» охоплює виробничий ланцюг від видобутку залізної руди до виготовлення готової металопродукції. У табл. 2.1 проаналізуємо дані щодо зміни складових фінансових ресурсів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», використовуючи фінансову звітність підприємства (Додатки А-В)

Таблиця 2.1 – Аналіз основних техніко-економічних показників підприємства (тис. грн)

Показники	Станом на 31.12.					Відхилення 2022 / 2018 рр.	
	2018	2019	2020	2021	2022	Тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7	8
АКТИВИ							
Необоротні активи							
Нематеріальні активи:							
залишкова вартість	49101	338643	380563	348344	105935	56834	115,75
первісна вартість	286033	629746	697391	741110	742072	456039	159,43
накопичена амортизація	236932	291103	316828	392766	636137	399205	168,49
Незавершені капітальні інвестиції	7968659	12553995	5924460	7891253	3875963	-4092696	-51,36
Основні засоби:							
залишкова вартість	47134368	47757468	51996100	51945454	18996729	-28137639	-59,70
первісна вартість	94645209	107199484	118481756	122510787	125500198	30854989	32,60
Знос	47510841	59442016	66485656	70565333	106503469	58992628	124,17
Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості	33290	12679	2635	2 395	715	-32575	-97,85
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	81231	59186	7638	7 638	7128	-74103	-91,23
Знос інвестиційної нерухомості	47941	46507	5003	5 243	6413	-41528	-86,62
Усього необоротних активів	55185418	60662785	58303758	60187446	22979342	-32206076	-58,36
Оборотні активи							
Виробничі запаси	5147704	4142053	3426006	7998966	6416427	1268723	24,65
Незавершене виробництво	2564228	4342095	2833168	4277458	6893670	4329442	168,84
Готова продукція	1333519	1464386	1178953	2218815	711622	-621897	-46,64
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	20929336	22080986	19143229	25804212	7486969	-13442367	-64,23
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1720571	3195554	1935478	3328865	6515960	4795389	278,71
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	267153	153253	253113	277089	157981	-109172	-40,86
Інша поточна дебіторська заборгованість	10787	337117	306075	221747	241050	230263	2134,63
Поточні фінансові інвестиції	6368	1429	0	0	0	-6368	-100,00
Грошові кошти та їх еквіваленти	1694595	1005218	867691	1374859	954053	-740542	-43,70
Інші оборотні активи	203370	159545	102085	107457	325687	122317	60,15
Усього оборотних активів	33877631	36881636	30045798	45613529	29703419	-4174212	-12,32
УСЬОГО АКТИВІВ	89063049	97544421	88349556	105800975	52682761	-36380288	-40,85

Продовження табл 2.1							
ПАСИВИ							
Власний капітал							
Зареєстрований капітал	3859533	3859533	3859533	3859533	3859533	0	0,00
Додатковий капітал	27808156	26813859	26321103	26387986	27058029	-750127	-2,70
Резервний капітал	578930	578930	578930	578930	578930	0	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	32980175	29378818	30119720	45725551	-3283553	-36263728	-109,96
Всього власного капіталу	65226794	60631140	60879286	76552000	28212939	-37013855	-56,75
Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	4318061	3133782	2365594	2204257	0	-4318061	x
Пенсійні зобов'язання	1045127	2183668	2846473	2602636	1820270	775143	74,17
Довгострокові кредити банків	0	3047624	2327942	982015	2475694	2475694	x
Інші довгострокові зобов'язання	189721	1404404	497962	305481	265115	75394	39,74
1	2	3	4	5	6	7	8
Довгострокові забезпечення	1238961	372022	1566615	1264851	1485275	246314	19,88
Усього довгострокових зобов'язань і забезпечень	6791870	10141500	9604586	7359240	6046354	-745516	-10,98
Поточні зобов'язання							
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	0	2209245	2581278	2603932	2536382	2536382	x
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	8897364	9998745	8196186	13934490	9152068	254704	2,86
Поточні зобов'язання за розрахункам з одержаних авансів	276000	329240	486261	941219	837036	561036	203,27
Поточні зобов'язання за розрахункам з бюджетом	908203	136815	596609	527343	68286	-839917	-92,48
Поточні зобов'язання за розрахункам зі страхування	121290	156758	165625	187189	185274	63984	52,75
Поточні зобов'язання за розрахункам з оплати праці	573711	738520	780690	893734	849775	276064	48,12
Поточні зобов'язання за розрахункам з учасниками	0	10765807	0	0	0	0	x
Поточні забезпечення	6544	7786	8257	12356	8115	1571	24,01
Інші поточні зобов'язання	6261273	2428865	5050778	2789472	4786532	-1474741	-23,55
Усього поточних зобов'язань	17044385	26771781	17865684	21889735	18423468	1379083	8,09
УСЬОГО ПАСИВІВ	89063049	97544421	88349556	105800975	52682761	-36380288	-40,85

Отже, упродовж 2018-2022 рр. відбулося зменшення активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на 36 380 288 млн. грн або на 40,85%, що пов'язано із скороченням незавершених капітальних інвестицій на 4 092 696 млн. грн або на 51,36%. Також за 2018-2022 рр. відбулося зменшення залишкової вартості інвестиційної нерухомості ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на 32575 тис. грн або на 97,85%. У 2022 р., порівняно з 2018 р., відбулося збільшення обсягу нематеріальних активів на 56834 тис. грн або на 115,75%, що вказує на зростання рівня використання авторських прав. Скорочення незавершеного будівництва за 2018-2022 рр. на 4092696 тис. грн або на 51,36% пов'язане зі зменшенням грошових ресурсів для того, щоб закінчити будівництво.

У 2022 р., порівняно з 2018 р., відбулося скорочення власного капіталу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», що пов'язано із зменшенням додаткового капіталу та нерозподіленого прибутку (рис. 2.2).

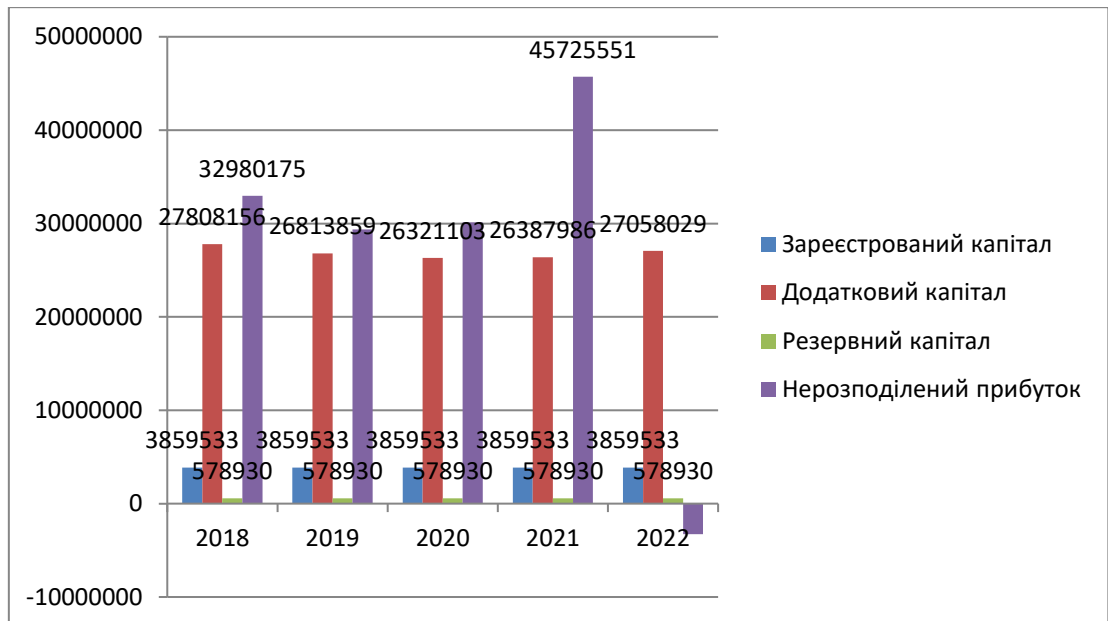

Рис. 2.2. - Динаміка складових власного капіталу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» упродовж 2018-2022 рр. (тис. грн)

Отже, упродовж 2018-2022 рр. відбулося скорочення додаткового капіталу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на 750127 тис. грн або на 2,70% та зменшення нерозподіленого прибутку підприємства на 36263728 тис. грн або на 109,96%.

Структура власного капіталу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» представлена на рис. 2.3.

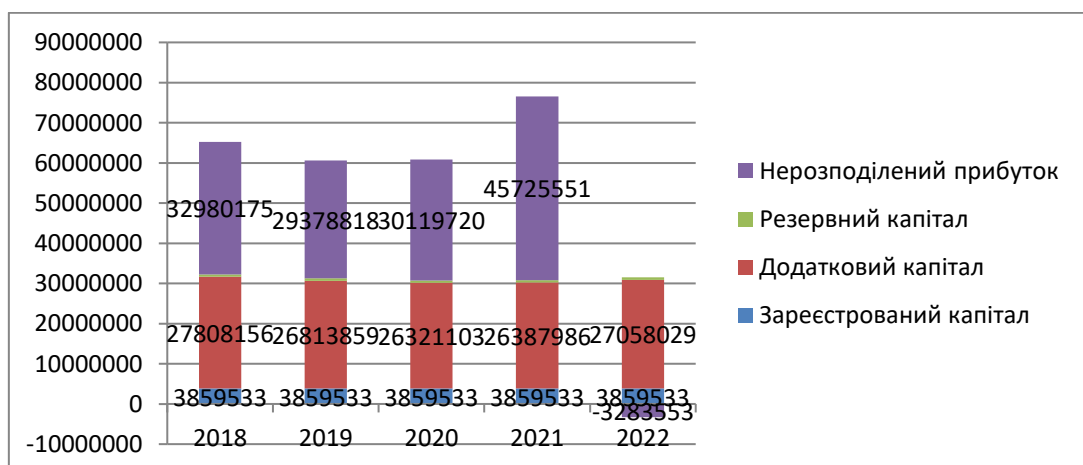

Рис. 2.3. – Структура власного капіталу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» упродовж 2018-2022 рр. (тис.грн.)

Отже, упродовж 2018-2021 рр. найбільша частка у структурі власного капіталу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» належала нерозподіленому прибутку підприємства – 32980175 млн.грн у 2018 р., 29378818 млн.грн. у 2019 р., 30119720 млн.грн. у 2020 р. та 45725551 млн.грн. у 2021 році. У 2022 році частка нерозподіленого прибутку падає до 3283553 млн.грн., що може бути пов'язаним з економічною ситуацією в країні.

Поряд із дослідженням власного капіталу підприємства проаналізуємо складові позикового капіталу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (рис. 2.4).

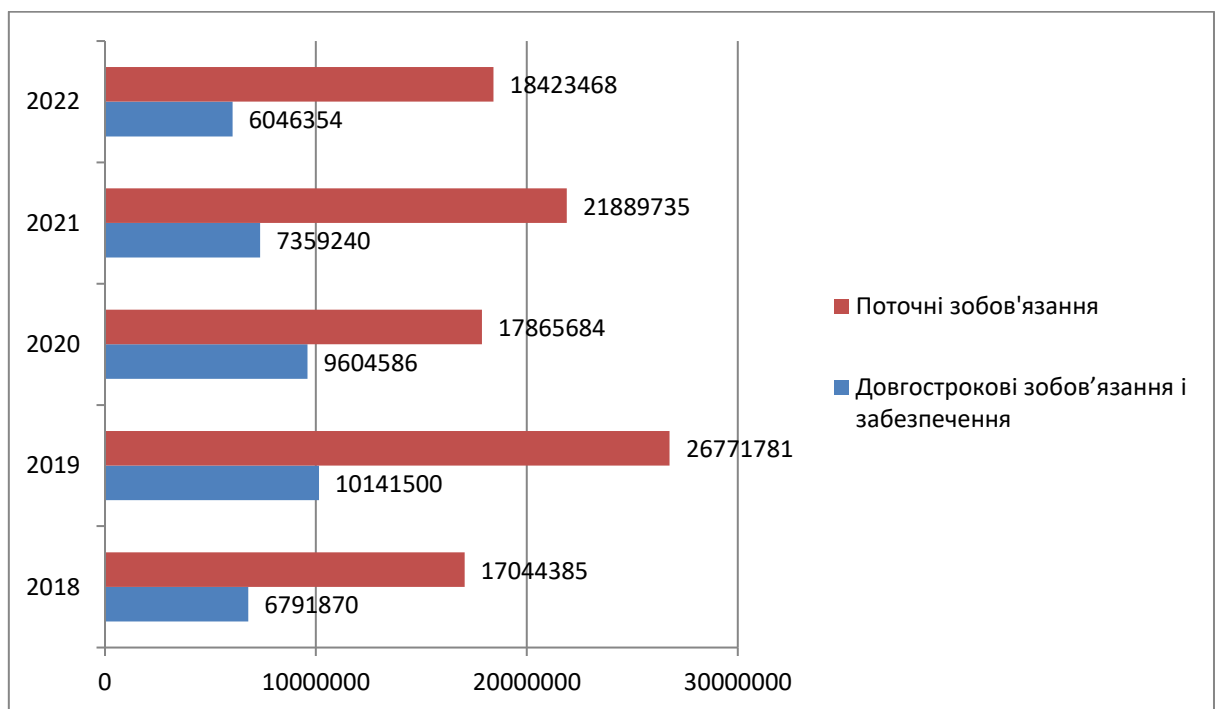

Рис. 2.4. Динаміка складових позикового капіталу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» упродовж 2018-2022 рр. (тис. грн)

Отже, упродовж 2018-2022 рр. відбулося зменшення довгострокових зобов'язань і забезпечення в ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на 745516 тис. грн або на 10,98% та збільшення поточних зобов'язань підприємства на 1379083 тис. грн або на 8,09%. Зменшення довгострокових зобов'язань і забезпечення та поточних зобов'язань підприємства свідчить про фінансову незалежність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Підсумовуючи вище проведений аналіз фінансових ресурсів підприємства, варто відзначити, що протягом 2018-2022 рр. відбулося зменшення активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на 36380288 млн. грн або на 40,85%, що пов'язано із скороченням незавершених капітальних інвестицій на 4092696 млн. грн або на 51,36%. За 2018-2022 рр. відбулося зменшення оборотних активів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за рахунок скорочення обсягу таких його складових як: готова продукція скоротилася на 621897 тис. грн або на 46,64%; дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зменшилася на 13442367 тис. грн або на 64,23%; дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами скоротилася на 109172 тис. грн або на 40,86%; поточні фінансові інвестиції зменшилися на 6368 тис. грн або на 100%; грошові кошти та їх еквіваленти скоротилися на 740542 тис. грн або на 43,70%. Протягом 2018-2022 рр. найбільша частка у структурі власного капіталу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» належить нерозподіленому прибутку підприємства – 32980175 млн.грн у 2018 р., 29378818 млн.грн. у 2019 р., 30119720 млн.грн. у 2020 р. та 45725551 млн.грн. у 2021 році. У 2022 році частка нерозподіленого прибутку падає до 3283553 млн.грн., що може бути пов'язаним з економічною ситуацією в країні. За 2018-2022 рр. відбулося зменшення довгострокових зобов'язань і забезпечення в ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на 745516 тис. грн або на 10,98% та збільшення поточних зобов'язань підприємства на 1379083 тис. грн або на 8,09%. Зменшення довгострокових зобов'язань і забезпечення та поточних зобов'язань підприємства свідчить про фінансову незалежність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Використовуючи дані офіційної фінансової звітності підприємства (додатки А-В) проаналізуємо основні показники Звіту про фінансові результати ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка основних показників Звіту про фінансові результати в ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» упродовж 2018-2022 рр. (тис. грн)

Показники	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення 2022 / 2018 рр.	
						Тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	67963171	62409226	63496684	109303155	43818410	-24144761	-35,53
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	54675902	63503128	58845530	74561304	55829721	1153819	2,11
Валовий прибуток	13287269	-1093902	4651154	34741851	-12011311	-25298580	-190,40
1	2	3	4	5	6	7	8
Інші операційні доходи	1331586	1021585	324998	521083	596185	-735401	-55,23
Адміністративні витрати	2700633	2567827	2159849	3511390	1805121	-895512	-33,16
Витрати на збут	50677	63169	48092	109339	42846	-7831	-15,45
Інші операційні витрати	58219	47025	701915	605870	797304	739085	1269,49
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток	11809326	-2750338	2066296	31036335	-10730202	-22539528	-190,86
Інші фінансові доходи	78037	572180	22373	195131	25141	-52896	-67,78
Фінансові витрати	525610	525124	1240995	542670	1155305	629695	119,80
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	11361753	-2703282	847674	30688796	-11910648	-23272401	-204,83
Податок на прибуток від звичайної діяльності	1852590	438050	106772	5472728	2351341	498751	26,92
Чистий прибуток (збиток)	9509163	-2265232	740902	25216068	-8717959	-18227122	-191,67
	Елементи операційних витрат						
Матеріальні затрати	44000948	45621975	37699727	58260579	39816604	-4184344	-9,51
Витрати на оплату праці	3517735	4505589	4625350	5041382	4445356	927621	26,37
Відрахування на соціальні заходи	755348	971834	1006207	1091328	953909	198561	26,29
Амортизація	5994067	7326812	7740263	7095202	6172806	178739	2,98
Інші операційні витрати	6232490	7817879	9172536	11060877	8408249	2175759	34,91
Всього операційних витрат	60500588	66244089	60244083	82549368	59796924	-703664	-1,16

Отже, у 2022 р., порівняно з 2018 р., спостерігаємо скорочення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на 24144761 тис. грн. або на 35,53%. Натомість упродовж 2018-2022 рр. відбулося зростання собівартості наданих послуг на 1153819 тис. грн. або на 2,11%, що вплинуло на скорочення валового прибутку підприємства на 25298580 тис. грн. або на 190,40%. Варто відзначити, що у 2018-2021 рр. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» вело прибуткову діяльність (чистий прибуток склав 9509163 тис. грн у 2018 р. та 740902 тис. грн у 2020 р.). Але у 2022 році через військові дії на території держави чистий прибуток скоротився на 18227122

тис.грн., або 191,67%. Протягом 2018-2022 рр. відбулося зменшення операційних витрат підприємства на 703664 тис. грн. або на 1,16%. Варто відзначити, що скорочення операційних витрат в основному відбулося за рахунок зменшення матеріальних витрат на 4184344 тис. грн або на 9,51%. Натомість протягом досліджуваного періоду спостерігаємо збільшення таких статей операційних витрат як: витрат на оплату праці на 927621 тис. грн. або на 26,37%; відрахувань на соціальні заходи на 198561 тис. грн. або на 26,29%; амортизації на 178739 тис. грн. або на 2,98%; інших операційних витрат на 2175759 тис. грн. або на 34,91%. Через економічні причини протягом 2018-2022 рр. спостерігається падіння валового та операційного прибутків на 25298580 тис.грн. та 22539528 тис.грн. відповідно. Чистий збиток на кінець розрахованого періоду склав 18227122 тис.грн або 191,67%..

Проведемо оцінку показників рентабельності в ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Аналіз показників рентабельності в ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022 рр. (%)

Показники	Формули для розрахунку	2018	2019	2020	2021	2022	2022 / 2018 рр.
Рентабельність активів	Чистий прибуток / Середньорічна вартість активів	13,42	-3,20	1,05	35,57	-12,30	-25,72
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Середньорічна вартість власного капіталу	20,35	-4,84	1,58	53,97	-18,66	-39,01
Рентабельність продажу	Операційний прибуток / Чиста виручка	17,376	-4,407	3,254	31,55	-28,76	-46,136
Рентабельність чистих активів	Чистий прибуток / Середньорічна вартість чистих активів	14,57	-3,736	1,217	32,93	-30,90	-45,47
Рентабельність оборотних активів	Операційний прибуток / Середньорічна вартість оборотних активів	37,147	-8,651	6,499	97,62	-33,75	-70,897

Після аналізу показників відстежимо динаміку складових рентабельності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022 рр. (%) (рис. 2.5).

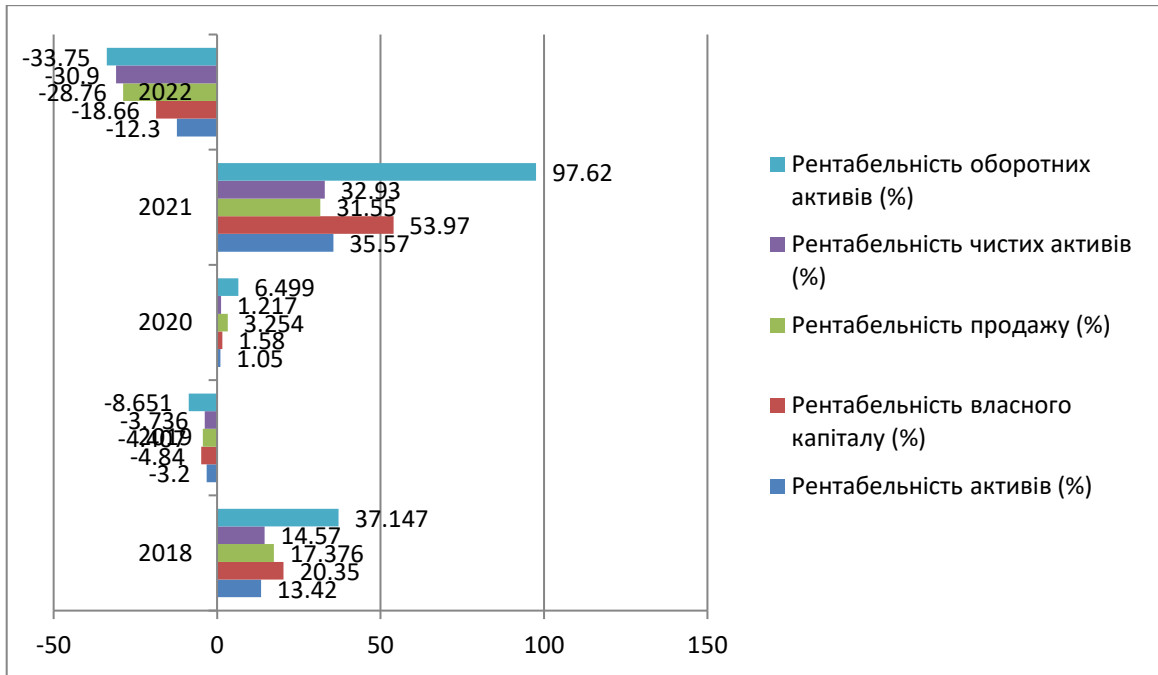

Рисунок 2.5 – Динаміка складових показників рентабельності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022 роки

Отже, протягом 2018-2022 рр. відбулося зниження рентабельності активів на 25,72%; рентабельності власного капіталу на 39,01%; рентабельності продажу на 46,136%; рентабельності чистих активів на 45,47%; рентабельності оборотних активів на 70,897% – це сталося у зв'язку із зменшенням чистого прибутку підприємства на 18227122 тис. Грн або на 191,67%.

2.2. Оцінка фінансового потенціалу та його вплив на конкурентоспроможність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Важливим фактором розвитку ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є грошові надходження, що перевищують платежі підприємства. Від наявності або відсутності коштів буде зрештою залежати можливість функціонування підприємства, його техніко-технологічну стабільність та фінансовий стан. Аналіз

фінансового стану базується на даних фінансової звітності та бухгалтерського обліку, на розрахунку й зіставленні значної кількості показників і коефіцієнтів. Аналіз показників фінансової стійкості в ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» представлений в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Аналіз показників фінансової стійкості та платоспроможності в ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2020 рр.

Показники	Формули для розрахунку	2018	2019	2020	2021	2022	2022 / 2018 рр.
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Власний капітал / Активи	0,732	0,622	0,689	0,724	0,535	-0,197
Коефіцієнт фінансової залежності	Активи / Власний капітал	1,365	1,609	1,451	1,382	1,867	0,502
Коефіцієнт заборгованості	Позикові кошти / Активи	0,267	0,378	0,310	0,276	0,464	0,197
Відношення довгострокових кредитів до капіталізації	Довгострокові кредити / Капіталізація	0,08	0,112	0,096	0,12	0,085	0,005
Відношення довгострокових кредитів до власного капіталу	Довгострокові кредити / Власний капітал	0,10	0,167	0,157	0,096	0,214	0,114
Відношення заборгованості до власного капіталу	Позичені кошти / Власний капітал	0,365	0,608	0,451	0,382	0,867	0,502

Так, протягом 2018-2022 рр. відбулося зменшення коефіцієнта автономії на 0,197, що пов'язано із зростанням поточних зобов'язань підприємства. Також збільшення довгострокових та поточних зобов'язань підприємства вплинуло на збільшення коефіцієнта залежності та коефіцієнта заборгованості підприємства. Негативним моментом у діяльності підприємства є збільшення коефіцієнта фінансової залежності на 0,502, коефіцієнта заборгованості на 0,197; відношення довгострокових кредитів до капіталізації на 0,005; відношення довгострокових кредитів до власного капіталу на 0,114 та відношення заборгованості до власного капіталу на 0,502.

У короткостроковій перспективі критерієм оцінки фінансового стану підприємства виступає його ліквідність і платоспроможність (рис. 2.5).

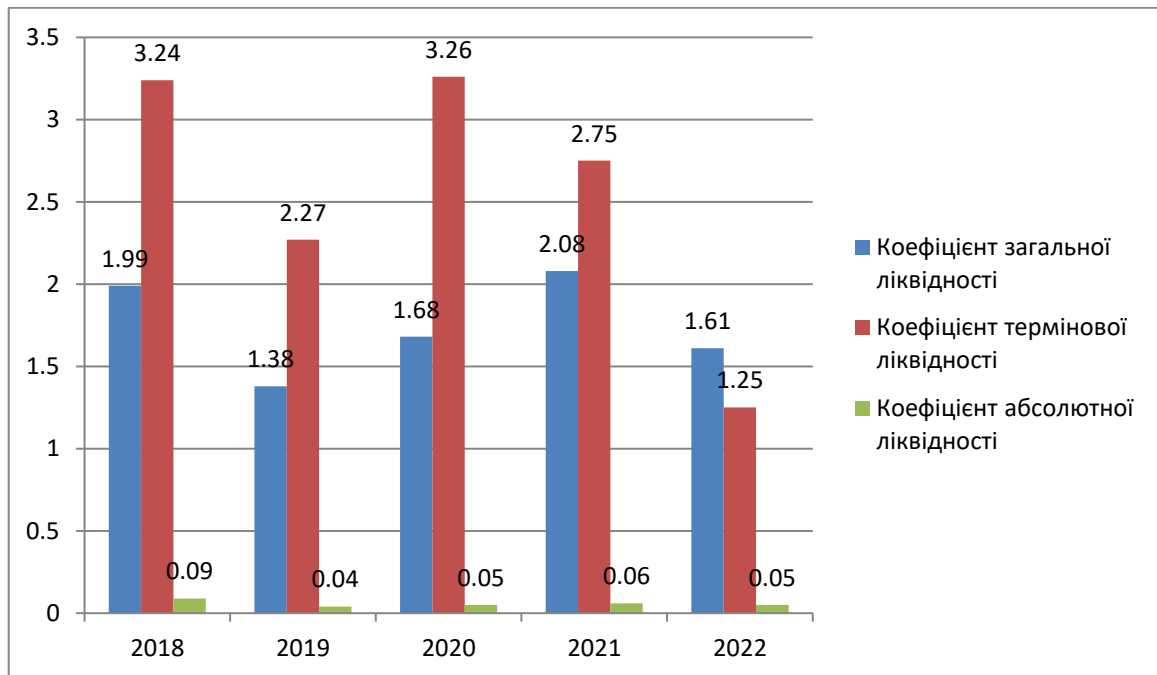

Рисунок 2.6 – Динаміка показників ліквідності та платоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022 роки

Згідно із отриманими розрахунками показників ліквідності і платоспроможності аналізованих підприємств у період із 2018 до 2020 рр. можна зробити висновок про те, що підприємство володіє значним обсягом вільних ресурсів, які сформувалися завдяки власним джерелам.

Аналіз фінансової стійкості на ТОВ «Метінвет-СМЦ» у періоді із 2018 до 2022 рр. (рис. 2.6) свідчить про достатньо високий рівень незалежності підприємства від зовнішніх запозичень (коефіцієнт автономії), про зменшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства (коефіцієнт фінансової залежності).

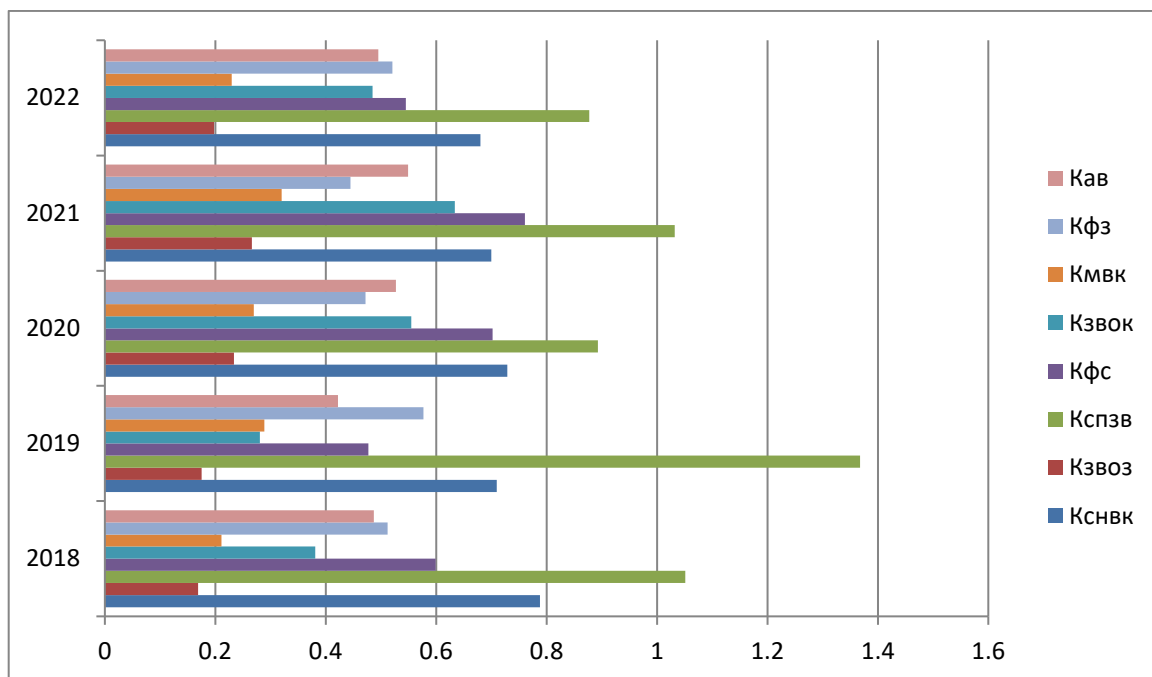

Рис. 2.7. Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «Метінвет-СМЦ» у 2018-2022 рр.

Отже, коефіцієнт маневреності власного капіталу в 2018–2020 рр. на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» свідчить про достатність власного капіталу фінансувати поточну діяльність. Забезпеченість власними оборотними засобами є достатньою.

Далі доцільно розглянути багаторівневу схему покриття запасів і витрат на прикладі ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» з метою визначення абсолютних показників фінансової стійкості підприємства. Результати аналізу фінансової стійкості підприємства за абсолютними показниками джерел фінансування запасів узагальнюємо в аналітичній табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Оцінка фінансової стійкості ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за абсолютними показниками

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Абсолютний приріст, 2019/2018	Абсолютний приріст, 2020/2019	Абсолютний приріст, 2021/2020	Абсолютний приріст, 2022/2021
Власний капітал	65226794	60631140	60879286	76552000	28212939	-4595654	248146	15672714	-48339061
Необоротні активи	55185418	60662785	58303758	60187446	22979342	5477367	-2359027	1883688	-37208104
Наявність власних коштів (ВК–НА)	10041376	-31645	2575528	16364554	5233597	-10073021	2607173	13789026	-11130957
Наявність власних та довгострокових джерел покриття запасів (НВК+ДЗ)	16833246	10109855	12180114	23723794	11279951	-6723391	2070259	11543680	-12443843
Загальний розмір основних джерел покриття запасів (НВДЗ+Кредити банків)	16833246	13157479	14508056	24705809	13755645	-3675767	1350577	10197753	-10950164
Запаси (ВЗ+НВ+ГП)	9045451	9948534	7438127	14495239	14021719	903083	-2510407	7057112	-473520
Надлишок (+) або дефіцит (-) власних коштів (НВК-Записи)	995925	-9980179	-4862599	1869315	-8788122	-10976104	5117580	6731914	-10657437
Надлишок (+) або дефіцит (-) власних та довгострокових позикових коштів (НВДЗ-Запаси)	7787795	161321	4741987	9228555	-2741768	-7626474	4580666	4486568	-11970323
Надлишок (+) або дефіцит (-) основних джерел покриття запасів	7787795	3208945	7069929	10210570	-266074	-4578850	3860984	3140641	-10476644
Фінансовий стан	Стабільний	Стабільний	Стабільний	Стабільний	Кризовий				

Розрахунок абсолютних показників фінансової стійкості ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» свідчить, що в першому досліджуваному році підприємство відчуває нестачу власних оборотних коштів і довгострокових позикових коштів для формування запасів. Це створює ризики фінансової стійкості, адже через обмеження короткострокових позикових джерел фінансування, підприємство не може створювати резерви сировини, товарів і матеріалів для безперебійної роботи. Тому визначаємо тип фінансової стійкості досліджуваного підприємства – кризовий стан. На кінець 2022 р. ситуація сформувалася наступна: 266074 тис. грн – сума власних оборотних коштів і довгострокових позикових коштів, якої не вистачає для фінансування запасів, тобто у підприємства кризовий фінансовий стан.

На кінець 2020 року нестача власних та довгострокових джерел фінансування запасів зменшилася порівняно з попередніми роками. Ця позитивна тенденція (зменшення нестачі власних та довгострокових джерел покриття запасів у звітному порівняно з попередніми роками), вказує на спроби управлінського персоналу товариства так спланувати фінансову стратегію розвитку підприємства, щоб у перспективі його запаси були сформовані тільки за рахунок основних джерел їх покриття. Разом з тим, відмітимо, що управлінський персонал товариства протягом аналізованого періоду не залучав довгострокових та короткострокових кредитів, тому загальна сума основних джерел покриття запасів підприємства була меншою за їхню величину.

Таким чином, розрахунок абсолютних показників фінансової стійкості ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» свідчить про те, що протягом досліджуваного періоду фінансовий стан організації – кризовий. Разом з тим, зазначимо, що кризовий фінансовий стан підприємства обумовлений не такими сигналами прояву фінансової кризи в діяльності підприємства, як, наприклад, тривале генерування чистих збитків від здійснення господарської діяльності та ін., а лише тим, що управлінський персонал підприємства не залучав довгострокових та короткострокових кредитів, що вказує на те, що менеджмент товариства не бажав збільшувати ризик його господарської діяльності.

Розглянемо інтегральний підхід оцінювання фінансової стійкості Кондракова Н. П., який ґрунтується на розрахунку рейтингового числа фінансової стійкості (R), що включає шість основних показників даної групи (формула 2.1):

$$R = \sqrt{K_a^2 + K_m^2 + K_{\text{вок}}^2 + K_{\text{сез}}^2 + K_{\text{чд}}^2 + K_{\text{ва}}^2}, \quad (2.1)$$

де K_a – коефіцієнт автономії, який розраховується за формулою:

$$K_a = \frac{V_k}{A}, \quad (2.2)$$

де, V_k – власний капітал;

A - вартість всіх активів.

K_m – коефіцієнт маневреності власного капіталу розраховується за такою формулою:

$$K_m = \frac{V_k + Z_{\text{кд}} - A_n}{V_k}, \quad (2.3)$$

де, $Z_{\text{кд}}$ - довгострокові залучені кошти;

A_n - балансова вартість необоротних активів.

$K_{\text{вок}}$ – коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом розраховується як:

$$K_{\text{вок}} = V_{\text{ок}} / O_A, \quad (2.4)$$

де, $V_{\text{ок}}$ – власні оборотні кошти;

O_A – оборотні активи.

$K_{\text{сез}}$ – коефіцієнт стійкості фінансового зростання, який розраховується за формулою:

$$\frac{\text{Чистий прибуток} - \text{Дивіденти виплачені акціонерам}}{\text{Власний капітал}}, \quad (2.5)$$

$K_{\text{чд}}$ – коефіцієнт чистого доходу, розрахунок якого здійснюється за таким алгоритмом:

$$\frac{\text{Чистий прибуток} + \text{Амортизація}}{\text{Дохід від реалізації продукції}}, \quad (2.6)$$

Ква – коефіцієнт співвідношення виробничих активів до вартості майна розраховується за формулою:

$$\frac{\text{Виробничі активи} + \text{розділ 3-й активу «Витрати майбутніх періодів»}}{\text{Балансова вартість майна}}, \quad (2.7)$$

Рейтингове число визначається за минулий період (R_0) і за звітний період (R_1). Якщо $R_1 > R_0$, то фінансова стійкість підприємства покращується, і навпаки.

У табл. 2.6 проведемо розрахунок рейтингового числа фінансової стійкості (R) для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Таблиця 2.6 – Розрахунок рейтингового числа фінансової стійкості (R) для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Показники	Роки					Абсолютний приріст, 2022 / 2018 рр.	
	2018	2019	2020	2021	2022	Абс. відх.	%
Ка ²	0,732	0,622	0,689	0,724	0,535	-0,197	-26,91
Км ²	0,154	-0,0005	0,042	0,214	0,185	0,031	20,13
Квок ²	5,194	90,611	72,165	85,425	51,451	46,257	890,58
Ксез ²	90,478	808,890	768,953	857,945	632,842	542,364	599,44
Кчд ²	31,573	1,583	2,739	4,552	-15,311	-46,884	-148,49
Ква ²	0,971	0,943	0,942	0,956	0,989	0,018	1,85
∑К	129,102	902,648	845,53	949,816	670,691	541,589	419,50
R	11,362	30,044	29,078	30,819	25,897	14,535	127,92

Отже, упродовж 2018-2022 рр. розраховане рейтингове число фінансової стійкості (R) для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» збільшується, що вказує на покращення фінансової стійкості підприємства. За типом фінансової стійкості ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за тривимірною моделлю у 2018 та 2022 рр. приманна абсолютна фінансова стійкість, адже протягом цього періоду підприємство намагається залучити додаткові позикові ресурси для підвищення рівня збуту, що зумовлює значне накопичення запасів порівняно із наявним обсягом власних грошових коштів.

Для аналізу результатів діяльності та показників ефективності виробництва на металургійному підприємстві проведемо оцінку основних показників, які відображають динаміку зміни економічного стану на ПАТ «АрселорМіттал

Кривий Ріг» за 2018-2022 роки (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Показники економічного стану ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022 рр. (%)

Показники	2018	2019	2020	2021	2022
Фондомісткість	0,51	0,6	0,62	0,68	0,59
Фондоозброєність	417,02	449,18	450,07	491,56	432,65
Коефіцієнт зносу основних засобів	45,06	23,51	24,4	28,07	21,19
Коефіцієнт придатності основних засобів	54,94	72,31	73,2	76,55	67,98
Коефіцієнт оновлення основних засобів	7,76	4,36	3,47	3,67	5,11
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,18	0,6	0,9	0,8	0,7
Коефіцієнт приросту основних засобів	7,58	2,56	1,67	2,36	3,56
Фондовіддача основних засобів	1,97	0,62	0,61	0,95	0,84
Рентабельність основних засобів, %	21,34	24,06	24,95	25,37	23,82
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	3,76	1,154	2,43	3,56	2,61
Тривалість 1 обороту оборотних засобів, днів	97	97,91	98,8	99,2	97,45
Коефіцієнт завантаження	0,21	0,26	0,27	0,29	0,25

Розглянемо основні показники економічного стану ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»:

1) Φ_m - показник потреби основних фондів для забезпечення виконання одиниці обсягу роботи розраховується за такою формулою:

$$\Phi_m = \Phi / D_p, \quad (2.8)$$

де, Φ - загальна вартість основних фондів.

D_p - сума доходів від реалізації продукції;

2) Φ_o - це показник осначеності праці виробничими основними фондами. Він розраховується за формулою:

$$\Phi_o = \Phi / Ч, \quad (2.9)$$

де, $Ч$ - середньооблікова чисельність виробничого персоналу.

3) K_z – коефіцієнт зносу розраховується за такою формулою:

$$K_z = Z * 100 / ПВ, \quad (2.10)$$

де, Z - сума зносу основних фондів;

$ПВ$ - первісна вартість основних фондів .

4) Φ_v - показник, що відображає випуск продукції на 1 грн основних фондів підприємства розраховується за такою формулою:

$$\Phi_v = D_p / \Phi, \quad (2.11)$$

Проаналізувавши показники ефективності використання основних засобів,

можна помітити, що протягом 2018-2022 рр. спостерігалась тенденція до збільшення ефективності використання основних засобів підприємства, зокрема, про це свідчить збільшення коефіцієнта придатності. Коефіцієнт оновлення основних засобів поступово спадає, тому підприємству необхідно провести заходи з оновлення основних засобів задля підвищення ефективності їх використання. Загалом стан основних засобів на підприємстві є задовільним.

Для ефективного використання оборотного капіталу необхідно приділяти значну увагу управлінню дебіторською заборгованістю.

Для оцінки ефективності використання трудових ресурсів на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» використаємо показники, наведені у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Показники руху робочої сили ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022 рр.

Показники	2018	2019	2020	2021	2022
Середньооблікова кількість штатних працівників, чол.	8183	8032	7945	8054	7866
Прийнято персоналу, чол.	997	1 002	1 143	1 243	988
Вибуло персоналу, чол., в т. ч.:	356	432	415	484	501
з причини порушення трудової дисципліни, чол.	81	32	28	31	25
за власним бажанням чол.	245	343	359	453	476
К пр %	0,122	0,101	0,96	0,113	0,95
К в %	0,044	0,038	0,027	0,034	0,026
К пк %	0,040	0,045	0,034	0,042	0,032

Штатна кількість працівників в 2022 р. в порівнянні з 2021 р. зменшилась на 188 осіб, а в порівнянні з 2020 р. зменшилась на 79 осіб. Велике значення для кожного підприємства мають виробництво і збут продукції високої якості.

Після аналізу показників відстежимо динаміку руху робочої сили ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022 рр. (%) (рис. 2.8).

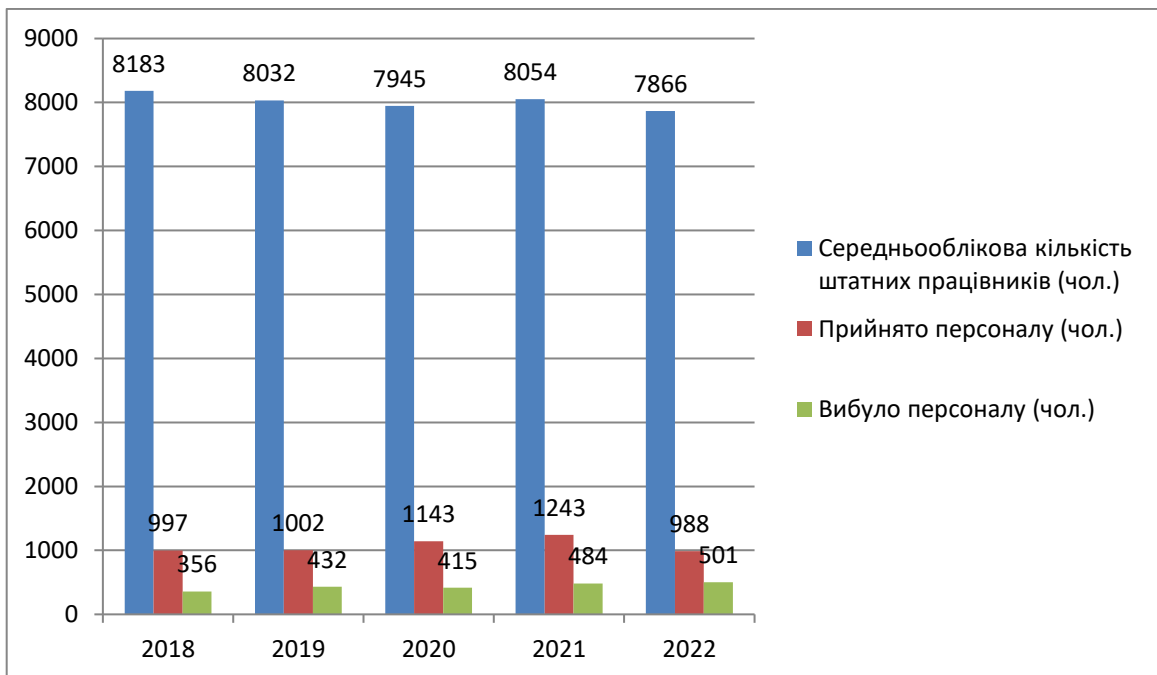

Рисунок 2.8 – Динаміка руху робочої сили ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022 роки (чол.)

З аналізу можна бачити, що кількість прийнятого персоналу в 2022 році має тенденцію до спаду, а вибутого, навпаки, до зростання у порівнянні з попередніми роками. Це може бути наслідком складної економічної ситуації в країні та початком воєнних дій.

Щомісячний продаж металопрокату в адресу клієнтів може становити від 70 до 150 тис. тонн. Більша частка продажу припадає на 2-й та 3-й квартали, у 4-му кварталі споживання спадає і найгірший результат (низький попит) припадає на 1 квартал наступного року.

Тому проаналізуємо активність та динаміку продажу металопрокату за 2018-2022 роки по Україні (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Показники продажу металопрокату ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022 роки

Період	2018	2019	2020	2021	2022	Абсол. відх. 2018-2019 рр., тис тн	Відн. відх. 2018-2019 рр, %	Абс. відх. 2019-2020 рр., тис тн	Відн. відх. 2019-2020 рр, %	Абсол. Відх. 2020-2021	Відн. Відх. 2020-2021	Абсол. Відх. 2021-2022	Відн. Відх. 2021-2022
1 квартал, тис тн	224	219	186	205	179	-5	98%	-33	85%	19	110%	-26	87%
3 квартал, тис тн	329	354	331	369	326	25	108%	-23	94%	38	111%	-43	88%
4 квартал, тис тн	226	231	224	255	219	5	102%	-7	97%	31	114%	-36	86%
Усього, тис. тн	1116	1144	1060	1189	1006	28	103%	-84	93%	129	112%	-183	85%

Отже, бачимо, що 2019 рік був більш успішним, ніж попередній на 3%, але у 2020 році продажі металопрокату впали на 7%. В 2021 році продаж металопрокату зріс на 19%, але скоротився в 2022 до 85%. Якщо за 2018 рік було продано по Україні 1 116 тис. тонн металопрокату, у 2019 році – 1 144 тис, то у 2020 році – всього 1060 тис. тонн, що менше на 84 тис. тонни від попереднього року, то у 2021 році продаж металопрокату склав 1189 тис. тонн, а у 2022 – 1006 тис. тонн.

Якщо враховувати, що в середньому металопрокат на ринку коштує 10,5 – 11 тис. грн, то безпосередньо ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» отримала виручку на 995 тис. грн менше, ніж у попередньому році (рис. 2.6).

За останні роки вітчизняна металургія істотно розширила асортимент продукції, що виробляється, збільшилися її обсяги і підвищилася якість. Але навіть якщо не враховувати ці результати, то і за загальними показниками ефективності і технічної оснащеності металургійних комбінатів різниця між їх станом на початку століття і нині досить помітна.

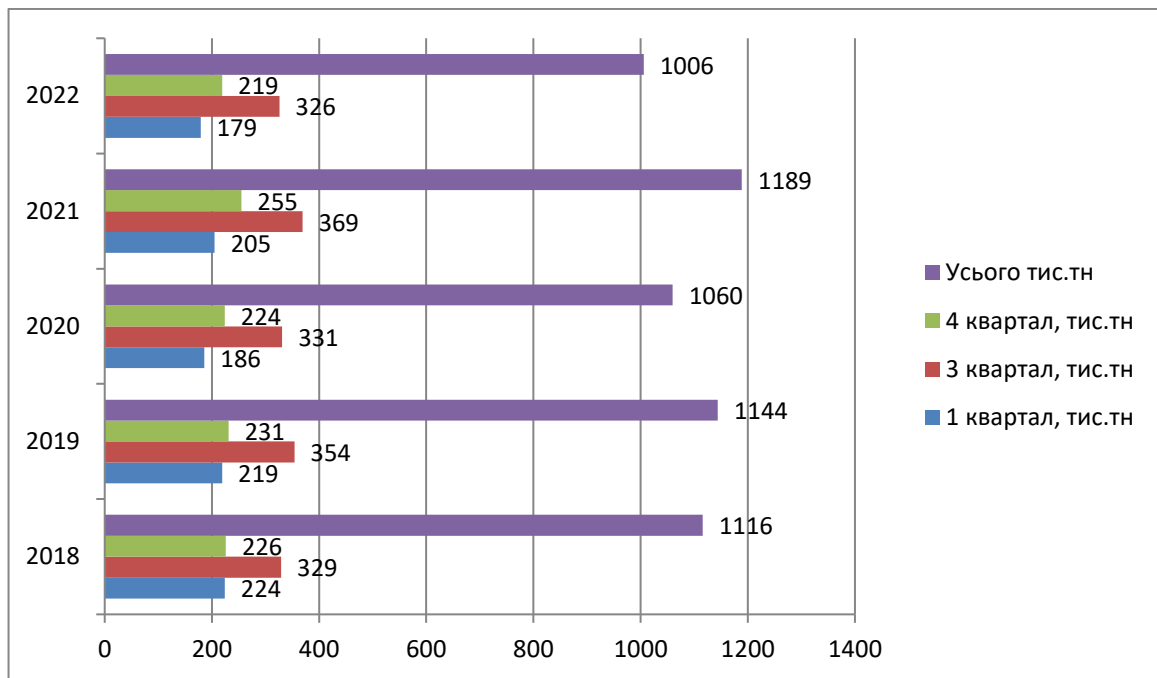

Рисунок 2.9 – Динаміка продажу металопрокату ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022 роки (тис. тонн)

Обсяг виробництва і обсяг продажів є взаємодоповнюючими показниками. В умовах обмежених виробничих можливостей і необмеженого попиту завод віддає пріоритет обсягом виробництва продукції, який визначає обсяг продажів (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10 – Обсяги виробництва та продажів ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» у 2022 р.

Найменування продукції	Обсяг виробництва, тис. грн				Обсяг продажів, тис. грн			
	план	факт	відхилення	в % до плану	план	факт	відхилення	в % до плану
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Гарячекатаний прокат	36294,3	40675	4380,7	112,1	36294	39626	3330,7	109,2
Гарячекатаний сортовий	38832,3	41410	2577,7	106,6	38832	40010	1177,7	103
Сталеві фасонні профілі високої міцності	43400,8	48759	5358,2	112,3	43401	45769	2368,2	105,4
Оцинкований прокат	29441,5	33467	4025,5	113,7	29442	30067	625,5	102,1
Калібрований сортовий прокат	36801,9	42502	5700,1	115,5	36802	42102	5300,1	114,4
Металоконструкції	32233,4	37555	5321,6	116,5	32233	33555	1321,6	104,1
Загалом	253806	282247	28441	111,2	253806	267008	13201	105,2

Представлені в табл. 2.10 дані дозволяють зробити висновок про те, що ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» успішно справляється з планами виробництва і продажів, за кожним видом продукції завод перевиконує річний план. Найбільший відсоток по продукції – калібрована сортова сталь, з виробництва становить 15,5%, і з продажу – 14,4%.

Проаналізуємо основні показники результативності діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» у табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Показники результативності фінансової діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Показник	Роки				
	2018	2019	2020	2021	2022
Фактичний обсяг реалізованої продукції, тис. грн. (шт.)	115531	163055	183055	196670	175431
Кількість укладених контрактів	190	245	289	307	233
Кількість повністю виконаних контрактів (шт.)	189	251	289	307	229
Обсяг реалізації продукції на 1 грн витрат на рекламу, тис. грн	4,2	7,4	8,1	8,9	7,2

Отже, проаналізувавши показники результативності діяльності, помітили тенденцію до зростання фактичного обсягу реалізованої продукції з 2018 по 2022 роки.

Також ми можемо відзначити, що кількість виконаних контрактів також збільшилася порівняно с 2020 роком, відсоток повністю виконаних та реалізованих контрактів досить великий, майже кожен контракт був реалізований в повній мірі. Обсяг реалізації продукції на 1 грн витрат на витрату дорівнює 8,1 тис. грн.

2.3. Аналіз ефективності стратегії зростання фінансового потенціалу та виявлення резервів його підвищення для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Використаємо наступну мультиплікативну модель:

$$C = C_{1 \text{ грн}} \times \text{ТП} \quad (2.12)$$

де C – собівартість реалізованої продукції, тис. грн;

$C_{1 \text{ грн}}$ – собівартість на 1 грн товарної продукції, грн/грн;

ТП – обсяг товарної продукції, тис. грн.

Аналіз зміни собівартості у 2019 році порівняно з 2018 роком:

$$C_0 = C_{1 \text{ грн } 0} \times \text{ТП}_0 = 41,00 \times 1333519 = 54675902 \text{ тис. грн}$$

$$C_1 = (C_{1 \text{ грн } 1} - C_{1 \text{ грн } 0}) \times \text{ТП}_0 = (43,37 - 41,00) \times 1333519 = 3160440,03 \text{ тис. грн}$$

$$C_2 = C_{1 \text{ грн } 1} \times (\text{ТП}_1 - \text{ТП}_0) = 43,37 \times (1464386 - 1333519) = 5675701,79 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta C = C_1 + C_2 = 3160440,03 + 5675701,79 = 8836141,82 \text{ тис. грн}$$

Отже, досліджуючи собівартість продукції, ми можемо прослідкувати за 4-ма факторами – збільшення витрат на 1 грн товарної продукції, що вплинуло на збільшення собівартості. Потім же собівартість зменшується із-за зниження обсягу товарної продукції. В результаті собівартість продукції збільшується на 8836142 тис. грн., якщо витрати на кожну одиницю продукції зростають.

Аналіз зміни собівартості у 2020 році порівняно з 2019 роком:

$$C_0 = C_{1 \text{ грн } 0} \times \text{ТП}_0 = 43,37 \times 1464386 = 63510420,82 \text{ тис. грн}$$

$$C_1 = (C_{1 \text{ грн } 1} - C_{1 \text{ грн } 0}) \times \text{ТП}_0 = (49,91 - 43,37) \times 1464386 = 9577084,44 \text{ тис. грн}$$

$$C_2 = C_{1 \text{ грн } 1} \times (\text{ТП}_1 - \text{ТП}_0) = 49,91 \times (1178953 - 1464386) = -14245961,03 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta C = C_1 + C_2 = 9577084,44 + (-14245961,03) = -4668876,59 \text{ тис. грн}$$

Таким чином, ми можемо дослідити вплив 2-х факторів. Спочатку собівартість реалізованої продукції збільшуються під впливом збільшення витрат на 1 грн товарної продукції. Потім собівартість продукції зменшується на 4668877

тис. грн за рахунок зменшення обсягу товарної продукції, коли витрати на одиницю продукції збільшуються.

Аналіз зміни собівартості у 2021 році порівняно з 2020 роком:

$$C_0 = C_{1\text{грн}0} * \text{ТП}_0 = 49,91 * 1178953 = 58841544,23 \text{ тис. грн.}$$

$$C_1 = (C_{1\text{грн}1} - C_{1\text{грн}0}) * \text{ТП}_0 = (33,60 - 49,91) * 1178953 = -19228723,43$$

$$C_2 = C_{1\text{грн}1} * (\text{ТП}_1 - \text{ТП}_0) = 33,60 * (2218815 - 1178953) \\ = 34939363,2 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta C = C_1 + C_2 = -19228723,43 + 34939363,2 = 15710639,77 \text{ тис. грн.}$$

Отже, ми дослідили вплив 3-х факторів. Можемо прослідкувати збільшення собівартості продукції на 15710640 тис.грн. у порівнянні з попереднім роком за рахунок зменшення собівартості на 1 грн товарної продукції.

Аналіз зміни собівартості у 2022 році порівняно з 2021 роком:

$$C_0 = C_{1\text{грн}0} * \text{ТП}_0 = 33,60 * 2218815 = 74552184 \text{ тис. грн.}$$

$$C_1 = (C_{1\text{грн}1} - C_{1\text{грн}0}) * \text{ТП}_0 = (78,45 - 33,60) * 2218815 \\ = 99513852,75 \text{ тис. грн.}$$

$$C_2 = C_{1\text{грн}1} * (\text{ТП}_1 - \text{ТП}_0) = 78,45 * (711622 - 2218815) \\ = -118239290,85 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta C = C_1 + C_2 = 99513852,75 + (-118239290,85) = -18725438,1 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином ми можемо дослідити вплив 4-х факторів. Підсумовуючи отримані результати від проведеного аналізу, ми бачимо зменшення собівартості продукції на 18725438 тис.грн., що є наслідком підвищення ціни собівартості на 1 грн товарної продукції.

Тепер ми дослідимо вплив кожного з елементів витрат на загальну суму собівартості на основі формули:

$$B/Q = M/Q + A/Q + Z/Q, \quad (2.13)$$

де V/Q – це загальні витрати на одиницю продукції;

M/Q – це матеріалоємність продукції;

A/Q – це фондомісткість продукції;

Z/Q – це трудомісткість продукції.

Таким чином, оцінюємо вплив кожного фактору на динаміку загальних витрат на одиницю продукції.

Найбільший вплив на досліджуваний показник мають матеріальні витрати, що видно з таблиці 2.12:

Таблиця 2.12 – Факторний аналіз виробництва на 1 тис. т виготовленої продукції

Показник	2018 р.	2019	2020	2021	2022	Відхилення			
	Сума	Сума	Сума	Сума	Сума	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2022/2021
Обсяг товарної продукції (тис. т)	1116	1144	1060	1189	1006	28	-84	129	-183
Витрати на виробництво разом (тис. грн.)	54268098	58426210	51071547	71488491	51388675	4158112	-7354663	20416944	-20099816
у тому числі:									
Матеріальні затрати	44000948	45621975	37699727	58260579	39816604	1621027	-7922248	20560852	-18443975
ФОП з нарахуваннями	4273083	5477423	5631557	6132710	5399265	1204340	154134	501153	-733445
Амортизація	5994067	7326812	7740263	7095202	6172806	1332745	413451	-645061	-922396
Витрати на 1 грн. товарної продукції (тис. грн./тис. т)	48627,33	51071,87	48180,71	60124,891	51082,18	2444,534	-2891,157	11944,181	-9042,711
у тому числі:									
Матеріальні затрати	39427,37	39879,35	35565,78	48999,65	39579,13	451,976	-4313,569	13433,87	-9420,52
ФОП з нарахуваннями	3828,927	4787,957	5312,7890	5157,872	5367,06	959,030	524,832	-154,917	209,188
Амортизація	5371,028	6404,556	7302,135	5967,369	6135,99	1033,528	-897,579	-1334,766	168,621

Наступним кроком є здійснення факторного аналізу матеріаломісткості продукції ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2019 рр.:

$$M_m = M:Q, \quad (2.14)$$

$$M_{m0} = M_{2018} : Q_{2018} = 44000948 : 1116 = 39427,37 \text{ тис. грн/тис. т}$$

$$M_{m1} = M_{2019} : Q_{2018} = 45621975 : 1116 = 40879,91 \text{ тис. грн/тис. т}$$

$$M_{m2} = M_{2019} : Q_{2019} = 45621975 : 1144 = 39879,35 \text{ тис. грн/тис. т}$$

$$\Delta M_{mm} = M_{m1} - M_{m0} = 40879,91 - 39427,37 = 1452,533 \text{ тис. грн/тис. т}$$

$$\Delta M_{mq} = M_{m2} - M_{m1} = 39879,35 - 40879,91 = -1000,56 \text{ тис. грн/тис. т}$$

$$\Delta M_m = \Delta M_{mm} + \Delta M_{mq} = 1452,533 + (-1000,56) = 451,98 \text{ тис. грн/тис. т}$$

Таким чином, за рік з 2018 по 2019 р. матеріаломісткість збільшилася на 451,98 тис. грн. В свою чергу, матеріалоємність зросла на 1452,533 тис. грн.

Здійснимо факторний аналіз динаміки показника за 2019-2020 рр.

$$M_{m1} = M_{2020} : Q_{2019} = 37699727 : 1144 = 32954,31 \text{ тис. грн/тис. т}$$

$$M_{m2} = M_{2020} : Q_{2020} = 37699727 : 1060 = 35565,78 \text{ тис. грн/тис. т}$$

$$M_{m0} = M_{2019} : Q_{2019} = 45621975 : 1144 = 39879,35 \text{ тис. грн/тис. т}$$

$$\Delta M_{mm} = M_{m1} - M_{m0} = 32954,31 - 39879,35 = -6925,042 \text{ тис. грн/тис. т}$$

$$\Delta M_{mq} = M_{m2} - M_{m1} = 35565,78 - 32954,31 = 2611,473 \text{ тис. грн/тис. т}$$

$$\Delta M_m = \Delta M_{mm} + \Delta M_{mq} = -6925,042 + 2611,473 = -4313,569 \text{ тис. грн/тис. т}$$

Згідно з проведених обчислень, у 2020 році змінилась матеріаломісткість, зменшилися показники матеріалоємності, матеріальних затрат, що є однозначно позитивною тенденцією для підприємства.

Здійснимо факторний аналіз динаміки показника за 2020-2021 рр.

$$M_{m0} = M_{2020} : Q_{2020} = 37699727 : 1060 = 35565,78 \text{ тис. грн/тис. т}$$

$$M_{M1} = M_{2021} : Q_{2020} = 58260579 : 1060 = 54962,81 \text{ тис. грн/тис.}$$

$$M_{M2} = M_{2021} : Q_{2021} = 58260579 : 1189 = 48999,65 \text{ тис. грн/тис.}$$

$$\Delta M_{MM} = M_{M1} - M_{M0} = 54962,81 - 35565,78 = 19397,03 \text{ тис. грн/тис.}$$

$$\Delta M_{MQ} = M_{M2} - M_{M1} = 48999,65 - 54962,81 = -5963,16 \text{ тис. грн/тис.}$$

$$\Delta M_M = \Delta M_{MM} + \Delta M_{MQ} = 19397,03 - 5963,16 = 13433,87 \text{ тис. грн/тис.}$$

Таким чином, за рік з 2020 по 2021 р. матеріаломісткість збільшилася на 13433,87 тис. грн. В свою чергу, матеріалоємність зросла на 19397,03 тис. грн.

Здійснимо факторний аналіз динаміки показника за 2021-2022 рр.

$$M_{M0} = M_{2021} : Q_{2021} = 58260579 : 1189 = 48999,65 \text{ тис. грн/тис.}$$

$$M_{M1} = M_{2022} : Q_{2021} = 39816604 : 1189 = 33487,47 \text{ тис. грн/тис.}$$

$$M_{M2} = M_{2022} : Q_{2022} = 39816604 : 1006 = 39579,13 \text{ тис. грн/тис.}$$

$$\Delta M_{MM} = M_{M1} - M_{M0} = 33487,47 - 48999,65 = -15512,18 \text{ тис. грн/тис.}$$

$$\Delta M_{MQ} = M_{M2} - M_{M1} = 39579,13 - 33487,47 = 6091,66 \text{ тис. грн/тис.}$$

$$\Delta M_M = \Delta M_{MM} + \Delta M_{MQ} = -15512,18 + 6091,66 = -9420,52 \text{ тис. грн/тис.}$$

Таким чином, за рік з 2021 по 2022 р. матеріаломісткість зменшилась на 9420,52 тис. грн. В свою чергу, матеріалоємність зменшилась на 15512,18 тис. грн.

Наступним кроком є аналіз динаміки витрат під впливом зміни фондомісткості продукції підприємства.

$$\Phi_M = A : Q, \tag{2.15}$$

$$\Phi_{M0} = A_{2018} : Q_{2018} = 5994067 : 1116 = 5371,028 \text{ тис. грн/тис. т}$$

$$\Phi_{M1} = A_{2019} : Q_{2018} = 7326812 : 1116 = 6565,244 \text{ тис. грн/тис. т}$$

$$\Phi_{M2} = A_{2019} : Q_{2019} = 7326812 : 1144 = 6404,556 \text{ тис. грн/тис. т}$$

$$\Delta\Phi_{MA} = \Phi_{M1} - \Phi_{M0} = 6565,244 - 5371,028 = 1194,216 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta\Phi_{MQ} = \Phi_{M2} - \Phi_{M1} = 6404,556 - 6565,244 = -160,688 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta\Phi_M = \Delta\Phi_{MA} + \Delta\Phi_{MQ} = 1194,216 - 160,688 = 1033,528 \text{ тис. грн./тис. т}$$

Отже, у 2019 році фондомісткість продукції зростає, як і фондоємність за рахунок збільшення амортизаційних відрахувань. Також фондоємність зростає за рахунок збільшення обсягів товарної продукції.

Проведемо факторний аналіз зміни фондомісткості продукції за 2019-2020 рр.:

$$\Phi_{M(0)} = A_{2019} : Q_{2019} = 7326812 : 1144 = 6404,556 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Phi_{M(1)} = A_{2020} : Q_{2019} = 7740263 : 1144 = 6765,964 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Phi_{M(2)} = A_{2020} : Q_{2020} = 7740263 : 1060 = 7302,135 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta\Phi_{MA} = \Phi_{M1} - \Phi_{M0} = 6765,964 - 6404,556 = 361,408 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta\Phi_{MQ} = \Phi_{M2} - \Phi_{M1} = 7302,135 - 6765,964 = 536,171 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta\Phi_M = \Delta\Phi_{MA} + \Delta\Phi_{MQ} = 361,408 + 536,171 = 897,579 \text{ тис. грн./тис. т}$$

Таким чином, за рік з 2019 по 2020 р. відбувається збільшення фондомісткості продукції на 897,579 тис.грн., що пов'язано з впливом підвищення амортизаційних нарахувань. Також на показник вплинуло зменшення обсягу продукції, тому тенденція є досить позитивною.

Проведемо факторний аналіз зміни фондомісткості продукції за 2020-2021 рр.:

$$\Phi_{M(0)} = A_{2020} : Q_{2020} = 7740263 : 1060 = 7302,135 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Phi_{M(1)} = A_{2021} : Q_{2020} = 7095202 : 1060 = 6693,586 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Phi_{M(2)} = A_{2021} : Q_{2021} = 7095202 : 1189 = 5967,369 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta\Phi_{MA} = \Phi_{M1} - \Phi_{M0} = 6693,586 - 7302,135 = -608,549 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta\Phi_{MQ} = \Phi_{M2} - \Phi_{M1} = 5967,369 - 6693,586 = -726,217 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta\Phi_M = \Delta\Phi_{MA} + \Delta\Phi_{MQ} = -608,549 - 726,217 = -1334,766 \text{ тис. грн./тис. т}$$

Таким чином, за рік з 2020 по 2021 р. фондомісткість зменшилася на 1334,766 тис. грн. В свою чергу, фондоємність зменшилася на 608,549 тис. грн.

Проведемо факторний аналіз зміни фондомісткості продукції за 2021-2022 рр.:

$$\Phi_{M(0)} = A_{2021} : Q_{2021} = 7095202 : 1189 = 5967,369 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Phi_{M(1)} = A_{2022} : Q_{2021} = 6172806 : 1189 = 5191,595 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Phi_{M(2)} = A_{2022} : Q_{2022} = 6172806 : 1006 = 6135,99 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta\Phi_{MA} = \Phi_{M1} - \Phi_{M0} = 5191,595 - 5967,369 = -775,774 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta\Phi_{MQ} = \Phi_{M2} - \Phi_{M1} = 6135,99 - 5191,595 = 944,395 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta\Phi_M = \Delta\Phi_{MA} + \Delta\Phi_{MQ} = -775,774 + 944,395 = 168,621 \text{ тис. грн./тис. т}$$

Таким чином, за рік з 2021 по 2022 р. фондомісткість зросла на 168,621 тис. грн. В свою чергу, фондоємність зменшилась на 775,774 тис. грн.

Проаналізуємо трудомісткість продукції.

$$Z_M = Z : Q \quad (2.16)$$

$$Z_{M(0)} = Z_{2018} : Q_{2018} = 4273083 : 1116 = 3828,927 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$Z_{M(1)} = Z_{2019} : Q_{2018} = 5477423 : 1116 = 4908,085 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$Z_{M(2)} = Z_{2019} : Q_{2019} = 5477423 : 1144 = 4787,957 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta Z_{M3} = Z_{M1} - Z_{M0} = 4908,085 - 3828,927 = 1079,158 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta Z_{MQ} = Z_{M2} - Z_{M1} = 4787,957 - 4908,085 = -120,128 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta Z_{MQ} = \Delta Z_{M3} + \Delta Z_{MQ} = 1079,158 + (-120,128) = 959,030 \text{ тис. грн./тис. т}$$

Таким чином, за рік з 2018 по 2019 р. можна прослідкувати зріст

трудомісткості на 959,030 тис. грн. В свою чергу, трудоємність зросла на 1079,158 тис. грн. Це може бути наслідком підвищення витрат на заробітну плату.

Обчислимо динаміку трудомісткості за рахунок зміни факторних величин за 2019-2020 рр.:

$$Z_{M(0)} = Z_{2019} : Q_{2019} = 5477423 : 1144 = 4787,957 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$Z_{M(1)} = Z_{2020} : Q_{2019} = 5631557 : 1144 = 4922,690 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$Z_{M(2)} = Z_{2020} : Q_{2020} = 5631557 : 1060 = 5312,790 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta Z_{M3} = Z_{M1} - Z_{M0} = 4922,690 - 4787,957 = 134,733 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta Z_{MQ} = Z_{M2} - Z_{M1} = 5312,790 - 4922,690 = 390,1 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta Z_M = \Delta Z_{M3} + \Delta Z_{MQ} = 134,733 + 390,1 = 524,833 \text{ тис. грн./тис. т}$$

Отже, ми розуміємо, що трудомісткість продукції зростає на 134,733 тис. грн/тис. через зростання витрат на заробітну плату. Стає ясно, що зменшення обсягу виробництва сталося за умови зростання показника на 390,1 тис. грн, чого було недостатньо у порівнянні з результатом минулого року.

Проведемо факторний аналіз зміни трудомісткості продукції за 2020-2021 рр.:

$$Z_{M(0)} = Z_{2020} : Q_{2020} = 5631557 : 1060 = 5312,790 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$Z_{M(1)} = Z_{2021} : Q_{2020} = 6132710 : 1060 = 5785,575 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$Z_{M(2)} = Z_{2021} : Q_{2021} = 6132710 : 1189 = 5157,872 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta Z_{M3} = Z_{M1} - Z_{M0} = 5785,575 - 5312,790 = 472,785 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta Z_{MQ} = Z_{M2} - Z_{M1} = 5157,872 - 5785,575 = -627,703 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta Z_M = \Delta Z_{M3} + \Delta Z_{MQ} = 472,785 - 627,703 = -154,918 \text{ тис. грн./тис. т}$$

Таким чином, за рік з 2020 по 2021 р. трудомісткість зменшилася на 154,918 тис. грн. В свою чергу, трудоємність зросла на 472,785 тис. грн.

Обчислимо динаміку трудомісткості за рахунок зміни факторних величин за

2021-2022 рр.:

$$Z_{M(0)} = Z_{2021} : Q_{2021} = 6132710 : 1189 = 5157,872 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$Z_{M(1)} = Z_{2022} : Q_{2021} = 5399265 : 1189 = 4541,01 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$Z_{M(2)} = Z_{2022} : Q_{2022} = 5399265 : 1006 = 5367,06 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta Z_{M3} = Z_{M1} - Z_{M0} = 4541,01 - 5157,872 = -616,862 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta Z_{MQ} = Z_{M2} - Z_{M1} = 5367,06 - 4541,01 = 826,05 \text{ тис. грн./тис. т}$$

$$\Delta Z_M = \Delta Z_{M3} + \Delta Z_{MQ} = -616,862 + 826,05 = 209,188 \text{ тис. грн./тис. т}$$

Отже, провівши факторний аналіз ми можемо бачити, що трудомісткість продукції зростає на 209,188 тис. грн./тис. т, через зростання витрат на заробітну плату. Тому, зменшення обсягу виробництва сталося за умови зростання показника на 826,05 тис. грн, чого було недостатньо у порівнянні з результатом минулого року. В свою чергу, трудоємність зменшилась на 616,862 тис. грн.

За допомогою кореляційно-регресійного аналізу дослідимо тісноту зв'язку між загальною сумою виробничих витрат та факторами впливу на неї.

Таблиця 2.13 – Вихідні дані для проведення факторного аналізу собівартості продукції ПрАТ «ЦГЗК»

Показник	Позначення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	y	54675902	63503128	58845530	74561304	55829721
Обсяг товарної продукції, тис. т	x ₁	1116	1144	1060	1189	1006
Матеріаломісткість, тис. грн./тис. т	x ₂	39427,373	39879,35	35565,780	48999,65	39579,13
Фондомісткість, тис. грн./тис. т	x ₃	5371,028	6404,556	7302,135	5967,369	6135,99
Трудомісткість, тис. грн./тис. т	x ₄	3828,927	4787,958	5312,790	5157,872	5367,06
Чисельність ПВП, осіб	x ₅	8183	8032	7945	8054	7866

Визначимо тісноту зв'язку між факторами та витратами на виробництво за допомогою кореляційного-регресивного аналізу. Визначається кореляція за допомогою формули:

$$r = \frac{\sum xy - \frac{\sum x \cdot \sum y}{n}}{\sqrt{\left(\sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{n}\right) \cdot \left(\sum y^2 - \frac{(\sum y)^2}{n}\right)}}, \quad (2.13)$$

Отже, за даними табл. 2.14 зрозуміло, що зміна обсягу товарної продукції не має певного впливу на величину собівартості продукції, тому що коефіцієнт кореляції має від'ємне значення.

Згідно табл. 2.15 можна спостерігати зв'язок між матеріаломісткістю продукції та її собівартістю.

Таблиця 2.14 – Вихідні дані для аналізу впливу зміни обсягу товарної продукції підприємства на її собівартість

Показник	Позначення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	y	54675902	63503128	58845530	74561304	55829721
Обсяг товарної продукції, тис. т	x1	1116	1144	1060	1189	1006
Коефіцієнт кореляції	r	0,358				

Таблиця 2.15 – Вихідні дані для аналізу впливу матеріаломісткості продукції підприємства на її собівартість

Показник	Позначення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	y	54675902	63503128	58845530	74561304	55829721
Матеріаломісткість, тис. грн./тис. т	x2	39427,3	39879,3	35565,7	48999,6	39579
Коефіцієнт кореляції	r	0,936				

Дані по таблиці 2.15 вказують на залежність суми собівартості продукції від фондомісткості.

Таблиця 2.16 – Вихідні дані для аналізу впливу фондомісткості продукції підприємства на її собівартість

Показник	Позначення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	y	54675902	63503128	58845530	74561304	55829721
Фондомісткість, тис. грн./тис. т	x3	5371,02	6404,55	7302,13	5967,36	6135,9
Коефіцієнт кореляції	r	0,983				

За даними табл. 2.16 та табл. 2.17 можна сказати про залежність собівартості продукції та зарплатоємності, який зарекомендує коефіцієнт кореляції.

Таблиця 2.17 – Вихідні дані для аналізу впливу трудомісткості продукції підприємства на її собівартість

Показник	Позначення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	y	54675902	63503128	58845530	74561304	55829721
Трудомісткість, тис. грн./тис. т	x4	3828,92	4787,95	5312,79	5157,87	5367
Коефіцієнт кореляції	r	0,992				

Таблиця 2.18 – Вихідні дані для аналізу впливу динаміки чисельності ПВП на собівартість продукції підприємства

Показник	Позначення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	y	54675902	63503128	58845530	74561304	55829721
ЧисельністьПВП, осіб	x5	8183	8032	7945	8054	7866
Коефіцієнт кореляції	r	0,954				

Таким чином, найбільш впливовими факторами на собівартість продукції стали: трудомісткість, фондівіддача, матеріалівіддача та середньорічна чисельність персоналу. Наочно вплив факторів на досліджуваний показник представлений за допомогою графічного методу.

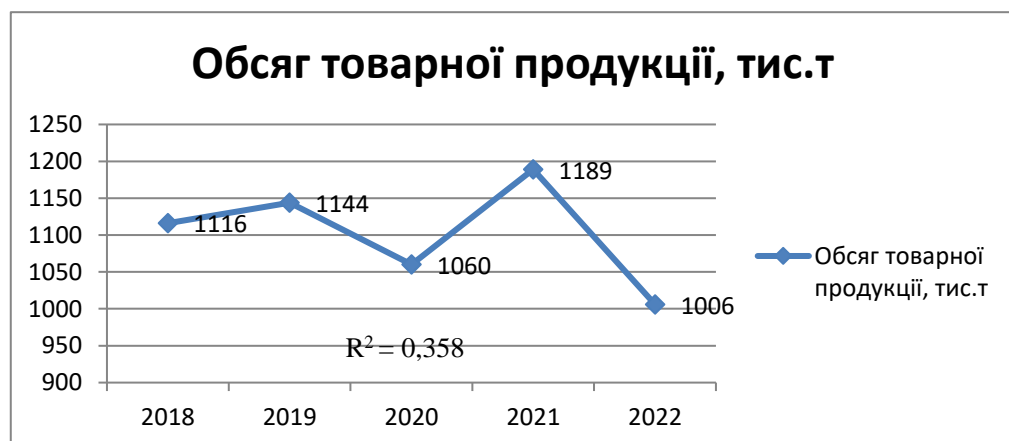

Рисунок 2.10 – Вплив обсягу товарної продукції на суму собівартості

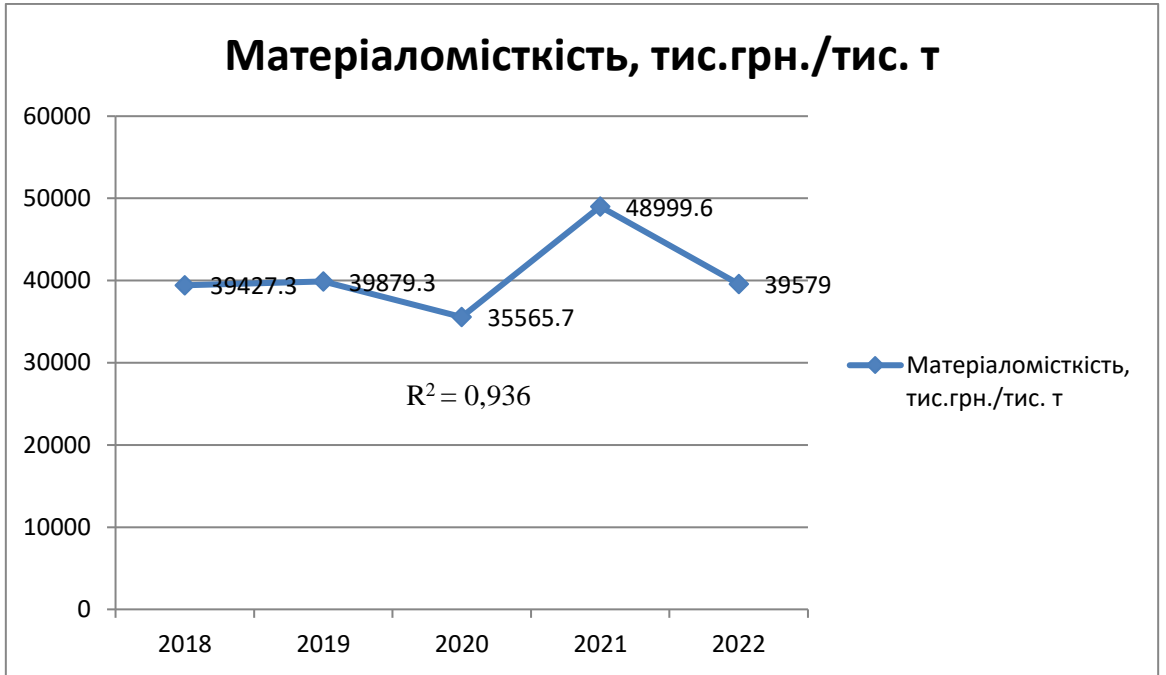

Рисунок 2.11 – Вплив матеріаломісткості продукції на собівартість

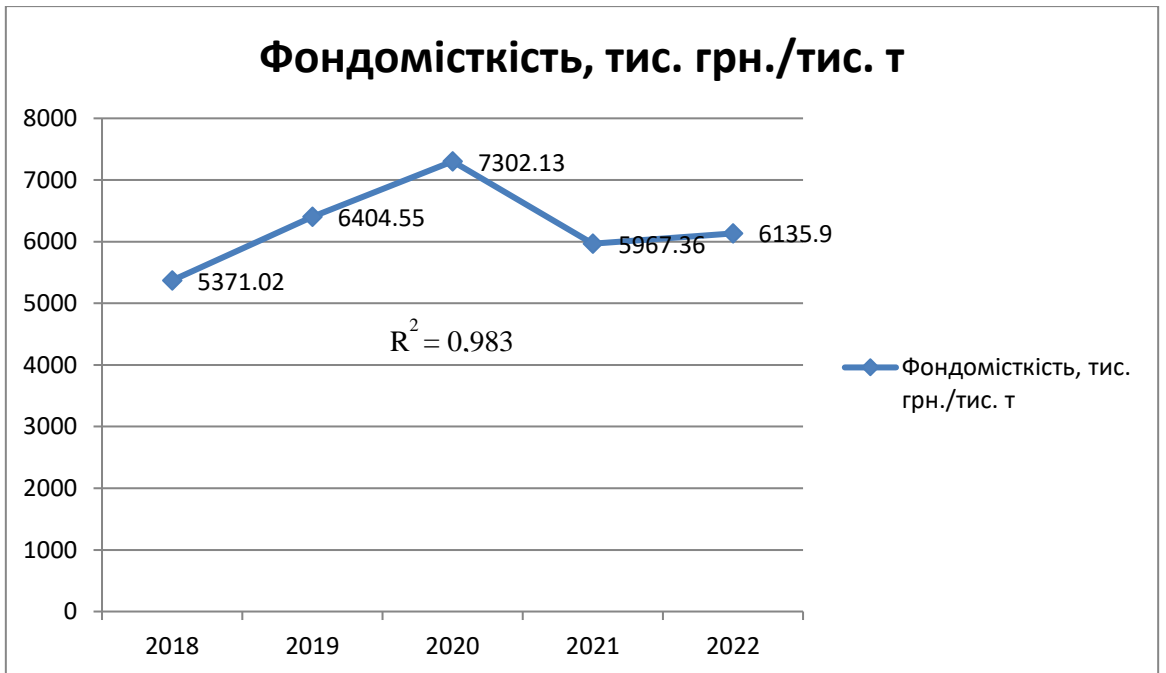

Рисунок 2.12 – Вплив фондомісткості продукції на її собівартість

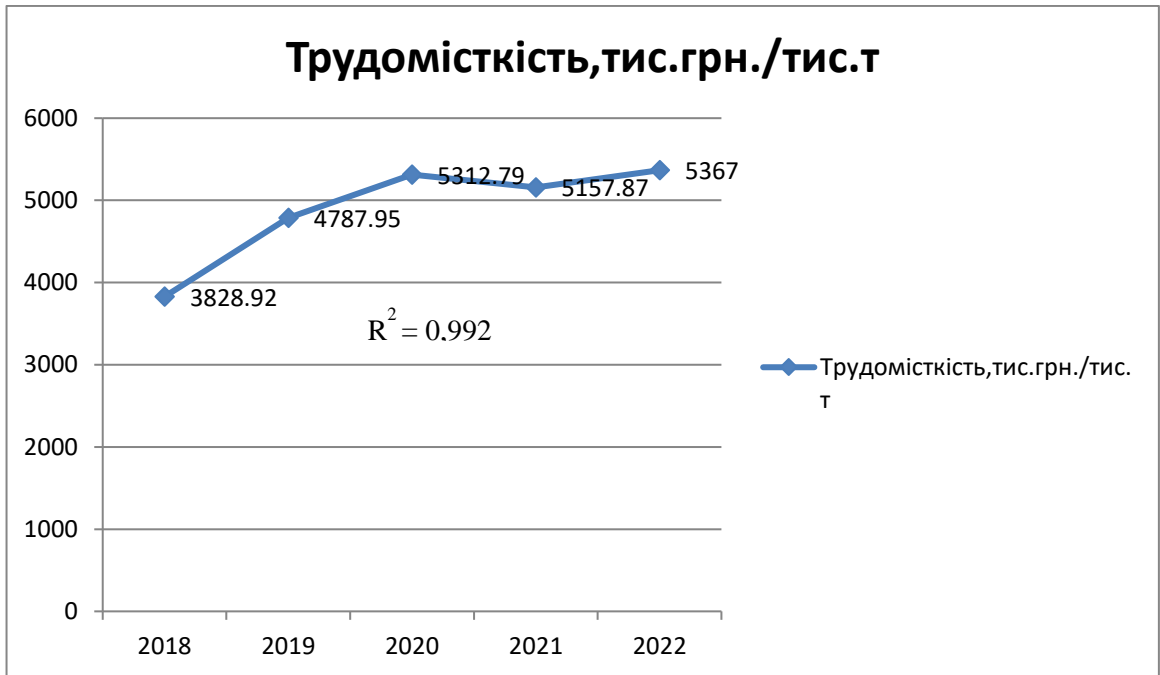

Рисунок 2.13 – Вплив зарплатомісткості продукції на собівартість

Рисунок 2.14 – Вплив середньорічної чисельності персоналу на собівартість продукції

Таким чином, ми проаналізували основні техніко-економічні показники та показники фінансової стійкості ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» і можемо зробити висновок про їх суперечливість. З одного боку, у підприємства достатній рівень власного капіталу на балансі, відсутність довгострокових зобов'язань та

незначна величина позикового капіталу. В той же час, спостерігається від'ємна величина власного оборотного капіталу та відповідно негативні значення всіх пов'язаних з цією величиною показників. Факторний аналіз показав, що підприємство характеризується матеріалостійкістю та фондоміскістю продукції.

Виходячи з цього, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» рекомендується приділити увагу покращенню ситуації з фінансовою стійкістю з позиції покращення ситуації з операційною діяльністю. Тому нашим основним завданням стає розробка відповідних організаційно-економічних заходів покращення фінансової стійкості даного підприємства, про що мова піде в наступному розділі даної роботи.

РОЗДІЛ 3.
ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ДІЯЛЬНОСТІ НА ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

3.1 Встановлення факторів впливу на результативні показники роботи підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Оскільки на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» обсяг виробництва має нелінійний зв'язок із питомими витратами електроенергії, то було розроблено економіко-математичну модель для необхідного порівняння.

Цільова функція може мати вигляд:

$$PE_e = \frac{E_{заг}}{Q_{в-тва}} \rightarrow \min, \quad (3.1)$$

де PE_e – питомі витрати електроенергії, кВт год/т;

$E_{заг}$ – загальні витрати електроенергії;

$Q_{в-тва}$ – обсяг виробництва валового коксу, тис. т.

Доцільно буде загальні витрати електроенергії визначити як функцію від обсягу виробництва та кількості непрацюючих печей:

$$E_{заг} = f(Q, n_{непр}) \quad (3.2)$$

де $n_{непр}$ – кількість непрацюючих печей.

Для розрахунку параметрів цільвої функції проведемо спочатку кореляційно регресивний аналіз залежності питомих витрат електроенергії від обсягу виробництва (рисунок 3.1).

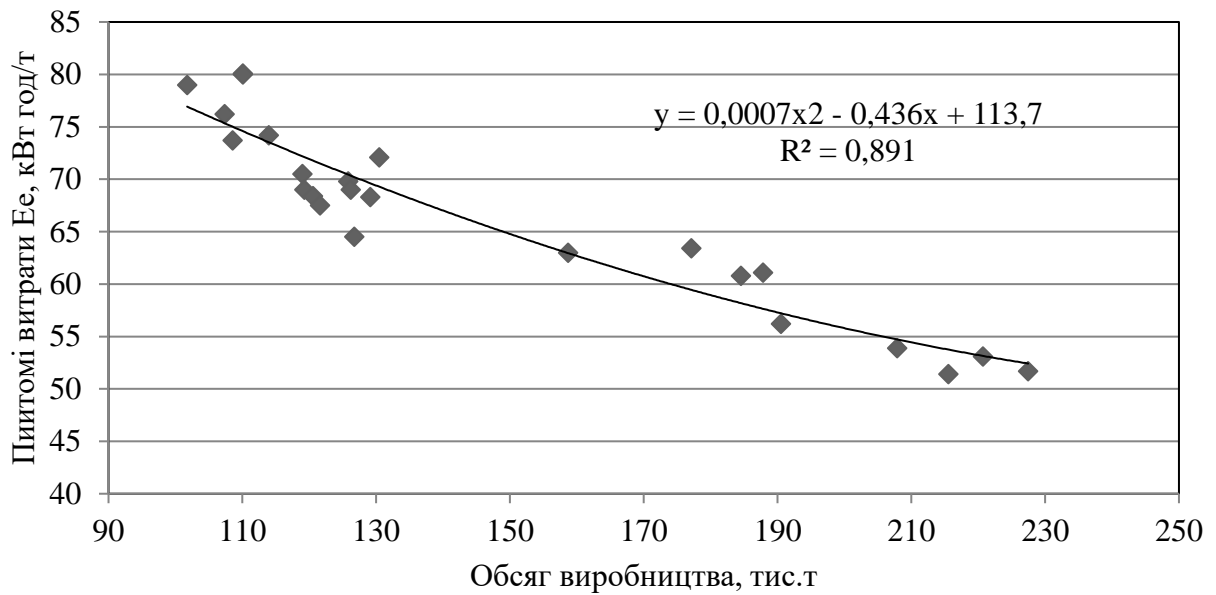

Рисунок 3.1 – Побудова кореляційно-регресивної залежності між обсягом виробництва та питомими витратами електроенергії на ПАТ «АМКР»

де Y – питомі витрати електроенергії, кВт год/т;

x_1 – загальні витрати електроенергії;

x_2 – обсяг виробництва валового коксу, тис. т.;

Далі визначимо яким чином кількість непрацюючих печей впливають на питомі витрати електроенергії. Функція має вигляд: $PE_e = f(n_{\text{непр}})$ і результат показаний на рисунку 3.2.

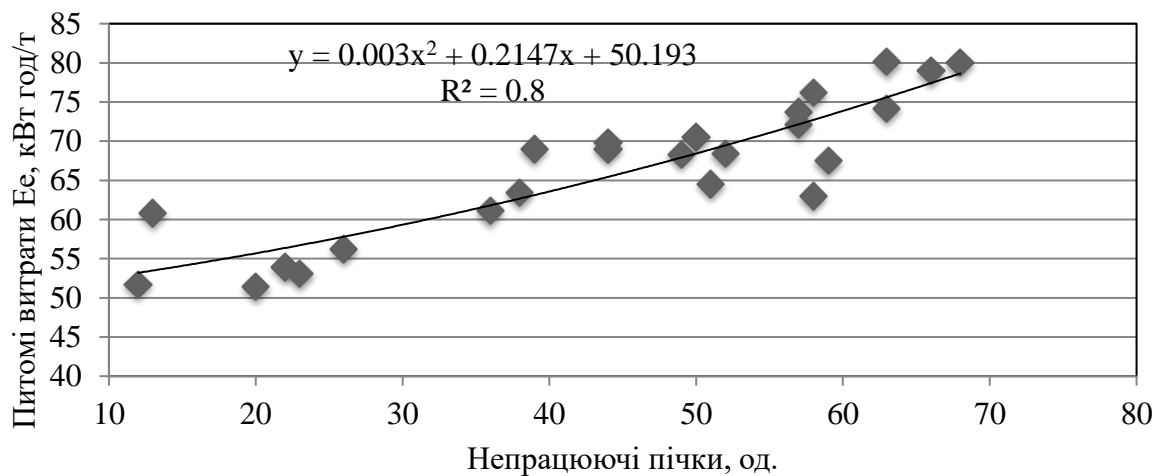

Рисунок 3.2 – Кореляційно-регресивна залежність між питомим витратами електроенергії та кількістю непрацюючих печей

де Y – загальні витрати електроенергії;

x_1 – обсяг виробництва валового коксу, тис. т.;

x_2 – кількість непрацюючих печей;

На нашу думку доцільним буде також проведення кореляційного аналізу функції виду $Q=F(n_{\text{непр}})$, що дасть можливість проаналізувати залежність обсягу виробництва від пічного фонду (рисунок 3.3).

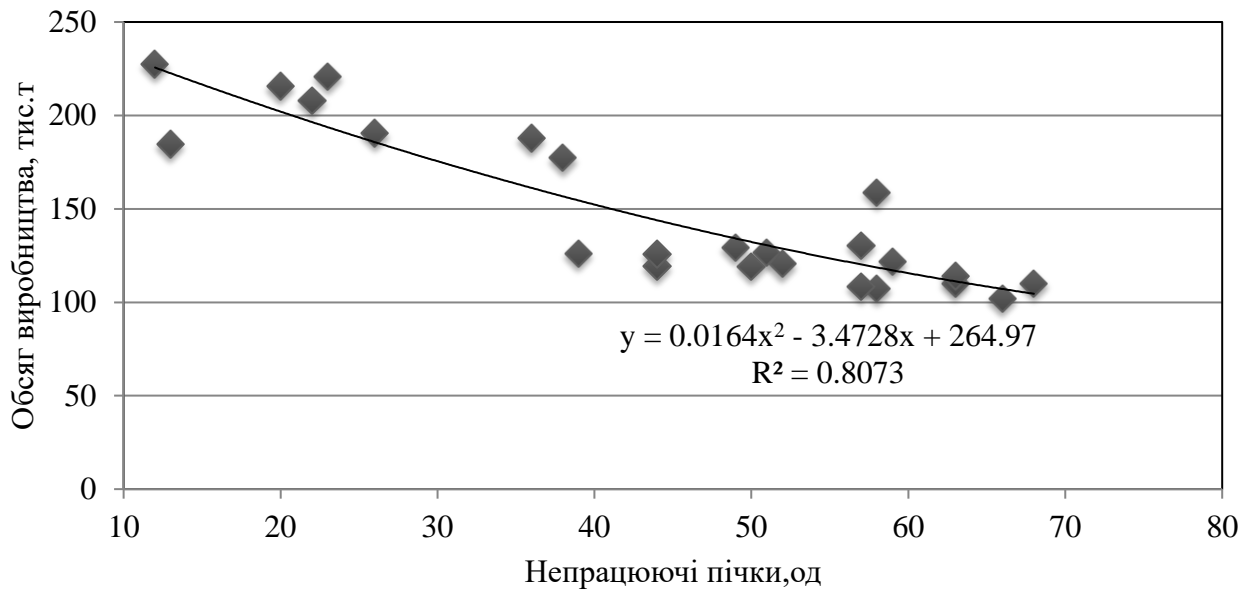

Рисунок 3.3 – Кореляційно-регресійний аналіз залежності $Q_{\text{в-тва}}$ та кількості непрацюючих печей

де Y – обсяг виробництва валового коксу, тис. т.;

x_1 – питомі витрати електроенергії, кВт год/т;

x_2 – кількість непрацюючих печей;

Таким чином за допомогою проведених розрахунків визначили, що залежність $E_{\text{заг}} = f(Q, n_{\text{непр}})$ є множинною нелінійною регресією. Дані для її побудови показані в таблиці 3.1.

За допомогою середовища MS Excel побудуємо нелінійну множинну регресію, яка буде мати вигляд:

$$Y = b_0 + b_1x_1^2 + b_2x_2^2 + b_3x_1 + b_4x_2 + b_5x_1x_2 \quad (3.3)$$

де b_0, b_1, \dots, b_5 – невідомі параметри моделі;

x_1 – обсяг виробництва коксу валового, тис. т.;

x_2 – кількість непрацюючих печей (дискретна величина);

Y – загальні витрати електроенергії, кВт год.

Таблиця 3.1 – Вихідні дані для побудови множинної регресії

Загальні витрати електроенергії, кВт год.	Виробництво кошу валового б%, тис. т	Непрацюючі пічки, од	Додаткові розрахунки		
			x_1^2	x_2^2	$x_1 \cdot x_2$
Y	x_1	x_2	x_1^2	x_2^2	$x_1 \cdot x_2$
11759,682	227,46	12	51738,05	144	2729,52
11221,248	184,56	13	34062,39	169	2399,28
11720,232	220,72	23	48717,32	529	5076,56
11078,242	215,53	20	46453,18	400	4310,6
11204,732	207,88	22	43214,09	484	4573,36
10707,786	190,53	26	36301,68	676	4953,78
11477,635	187,85	36	35287,62	1296	6762,6
11228,774	177,11	38	31367,95	1444	6730,18
9997,47	158,69	58	25182,52	3364	9204,02
9406,166	130,46	57	17019,81	3249	7436,22
8180,832	107,36	58	11526,17	3364	6226,88
8818,209	110,09	63	12119,81	3969	6935,67
8807,2	110,09	68	12119,81	4624	7486,12
8038,25	101,75	66	10353,06	4356	6715,5
8455,09	113,95	63	12984,6	3969	7178,85
8000,135	108,55	57	11783,1	3249	6187,35
8388,795	118,99	50	14158,62	2500	5949,5
8231,7	119,3	44	14232,49	1936	5249,2
8784,33	125,85	44	15838,22	1936	5537,4
8820,262	129,14	49	16677,14	2401	6327,86
8246,304	120,56	52	14534,71	2704	6269,12
8173,44	126,72	51	16057,96	2601	6462,72
8210,7	121,64	59	14796,29	3481	7176,76
8707,8	126,2	39	15926,44	1521	4921,8

Побудову моделі виконано за допомогою лінійного перетворення і функції ЛИНЕЙН, результатами записані в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Розрахунок параметрів моделі

b_5	b_4	b_3	b_2	b_1	b_0
0,120086	0,792253	-0,1734524	-71,8359	87,13937	1381,908
r^2	0,9448	$y - y_{\text{розра}}$	2568054		
r	0,972	$y - y_{\text{ср}}$	44607438		

Після визначення параметрів моделі маємо:

$$Y = 1381,908 - 0,17345 x_1^2 + 0,7923 x_2^2 + 87,1394 x_1 - 71,836 x_2 + 0,12 x_1 x_2 \quad (3.4)$$

Підставляємо дане рівняння в модель 3.1 і отримаємо оптимізаційну економіко-математичну модель виду:

$$PE_e = \frac{1381,908 - 0,17345x_1^2 + 0,7923x_2^2 + 87,1394x_1 - 71,836x_2 + 0,12x_1x_2}{x_1} \rightarrow \min \quad (3.5)$$

Обмеженням такої моделі буде виступати система рівнянь, яка буде показувати максимально можливий обсяг виробництва печей, кількість печей тощо:

$$\begin{cases} 68,4 < x_1 < 195,5; \\ 0 < x_2 < 75; \\ x_2 - \text{цілочисленне.} \end{cases}$$

Як бачимо, обмеженням для першого виробничого фактору є середньомісячна виробнича потужність 195,5 тонн і мінімально можливий попит 68,4 тонн. Для другого фактору обмеженням є максимальна кількість невикористаних печей, яка гарантує виробництво необхідної кількості продукції.

Для графічної візуалізації цієї моделі необхідно включити дані про кількість невикористаних печей у виробництві та відповідні обсяги виробництва: максимально можливий, середній (згідно з кореляційно-регресійним рівнянням) та мінімальний.

Для цього в таблиці 3.3 спочатку проаналізовано зміну питомого споживання електроенергії в залежності від зміни обсягу виробництва для заданої кількості закритих печей.

При розрахунку питомого споживання електроенергії враховано, що валове виробництво коксу не може перевищувати 170 000 тонн для кількості 68 закритих печей, оскільки виробнича потужність цієї кількості печей є меншою. Така ж тенденція враховується і для іншої кількості закритих печей. Цифри базуються на статичному аналізі вихідних даних.

Таблиця 3.3 – Аналіз динаміки зміни питомих витрат електроенергії залежно від зміни обсягу виробництва при фіксованому значенні кількості непрацюючих печей

Обсяг виробництва, тис. т, x_1	Питомі витрати електроенергії, кВт год/т, Y (при заданій кількості непрацюючих печей, x_2)		
	12	40	68
100	77,57478	72,35834	79,56441
105	76,40563	71,59771	78,62075
110	75,26393	70,82738	77,68403
115	74,14609	70,04863	76,75336
120	73,04913	69,26250	75,82797
125	71,97055	68,46988	74,90722
130	70,90822	67,67152	73,99060
135	69,86034	66,86805	73,07762
140	68,82537	66,06003	72,16792
145	67,80196	65,24792	71,26114
150	66,78896	64,43214	70,35700
155	65,78536	63,61303	69,45523
160	64,79029	62,79092	68,55562
165	63,80295	61,96606	67,65797
170	62,82269	61,13872	66,76211
175	61,84888	60,30909	-
180	60,88099	59,47737	-
185	59,91854	58,64373	-
190	58,96109	-	-
195	-	-	-

На основі таблиці 3.3 побудуємо графік, де наочно відобразимо розрахунки (рисунок 3.4).

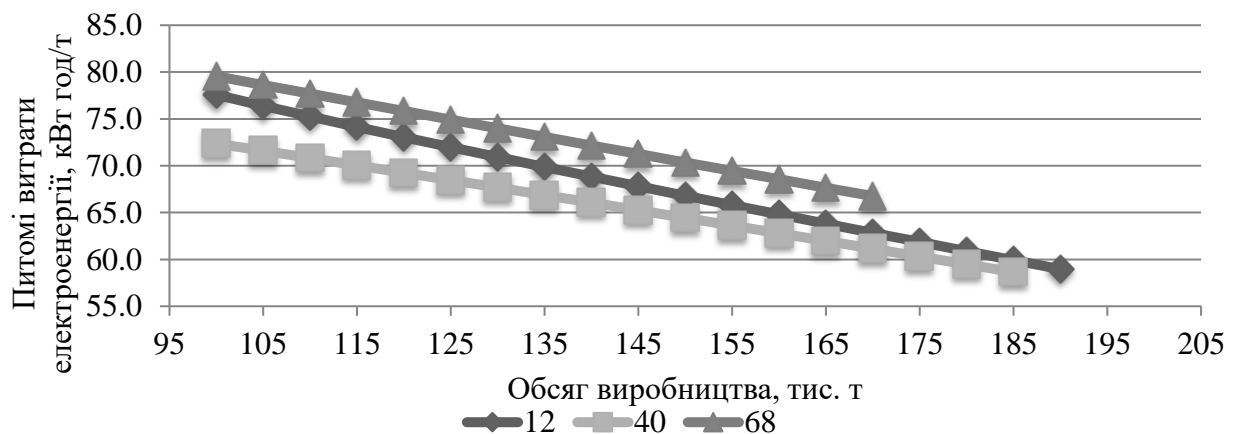

Рисунок 3.4 – Залежність питомих витрат електроенергії від зміни обсягу виробництва при кількості непрацюючих печей (12, 40, 68)

Тепер проаналізуємо, як змінюється питоме споживання електроенергії при зміні кількості закритих печей при заданому рівні виробництва (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4 – Аналіз динаміки зміни питомих витрат електроенергії залежно від зміни кількості непрацюючих печей

Кількість непрацюючих печей, x_2	Питомі витрати електроенергії кВт год/т, $У$ (при заданому рівні обсягу виробництва x_1)		
	100	147,5	190
12	77,57477944	67,29422388	58,96109498
15	76,42168526	66,62848084	58,52485249
18	75,41119655	66,05941948	58,1636655
21	74,54331331	65,5870398	57,87753403
24	73,81803555	65,2113418	57,66645807
27	73,23536326	64,93232547	57,53043763
30	72,79529645	64,74999082	57,46947269
33	72,49783511	64,66433785	57,48356327
36	72,34297925	64,67536655	57,57270937
39	72,33072886	64,78307693	-
42	72,46108394	64,98746899	-
45	72,7340445	65,28854273	-
48	73,14961053	65,68629815	-
51	73,70778204	66,18073524	-
54	74,40855902	66,77185401	-
57	75,25194148	67,45965446	-
60	76,23792941	-	-
63	77,36652282	-	-
66	-	-	-
69	-	-	-

Для наочності покажемо отримані дані на рисунку 3.5.

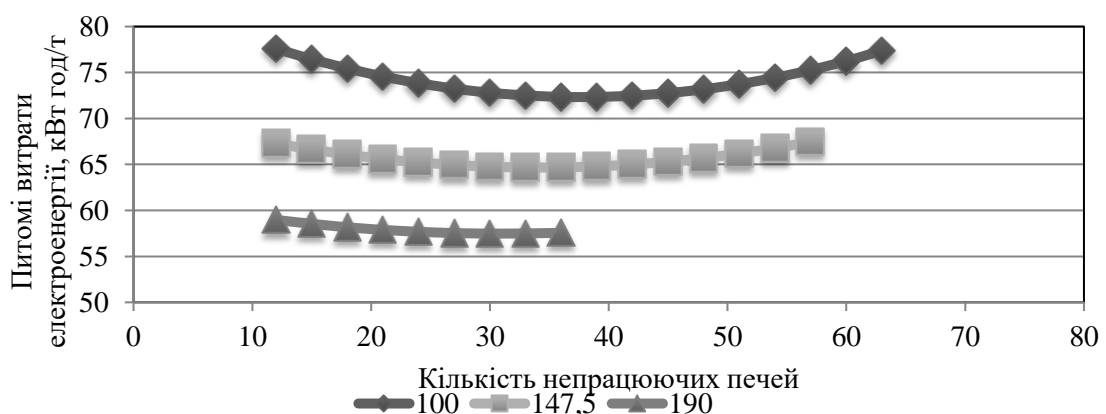

Рисунок 3.5 – Залежність питомих витрат електроенергії від кількості непрацюючих печей на заданому рівні обсягу виробництва (100, 147,5 та 190 тис.т)

Як бачимо, питоме споживання електроенергії зменшується зі збільшенням кількості закритих печей, але потім значно зростає, утворюючи параболу. Це свідчить про нелінійну залежність. Дані також обмежені потужністю працюючих печей при заданій кількості печей, які не використовуються. Тому питомі витрати розраховані не для всіх рядків таблиці.

Для пошуку оптимального рішення скористаємося функцією "Пошук рішення". З її допомогою можна визначити, при яких значеннях певних клітинок впливу формула в цільовій комірці приймає потрібне значення (мінімальне, максимальне або рівне певному значенню). Процедура пошуку рішення можна обмежити, і не обов'язково використовувати одні й ті ж самі клітинки впливу. Для обчислення цільового значення використовуються різні математичні методи пошуку. Можна встановити режим, в якому задані значення змінних автоматично зберігаються в таблиці. Крім того, результати роботи програми можуть бути виведені у вигляді звіту. Ця програма використовується для визначення оптимального значення моделі. Результати розрахунків показано на рисунку 3.6.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	1381,908								
2	-0,17345								
3	0,7923			вп	195,5	68,425			
4	87,1394			печі	75				
5	-71,836		x1	190					
6	0,12		x2	31					
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									
16									
17									
18									
19									
20									
21									

Поиск решения

Установить целевую ячейку:

Равной: максимальному значению значению:

минимальному значению

Изменяя ячейки:

Ограничения:

- \$D\$5 <= \$E\$3
- \$D\$5 >= \$F\$3
- \$D\$6 <= \$E\$4
- \$D\$6 = целое

Рисунок 3.6 – Пошук оптимального рішення за допомогою середовища

MS Excel

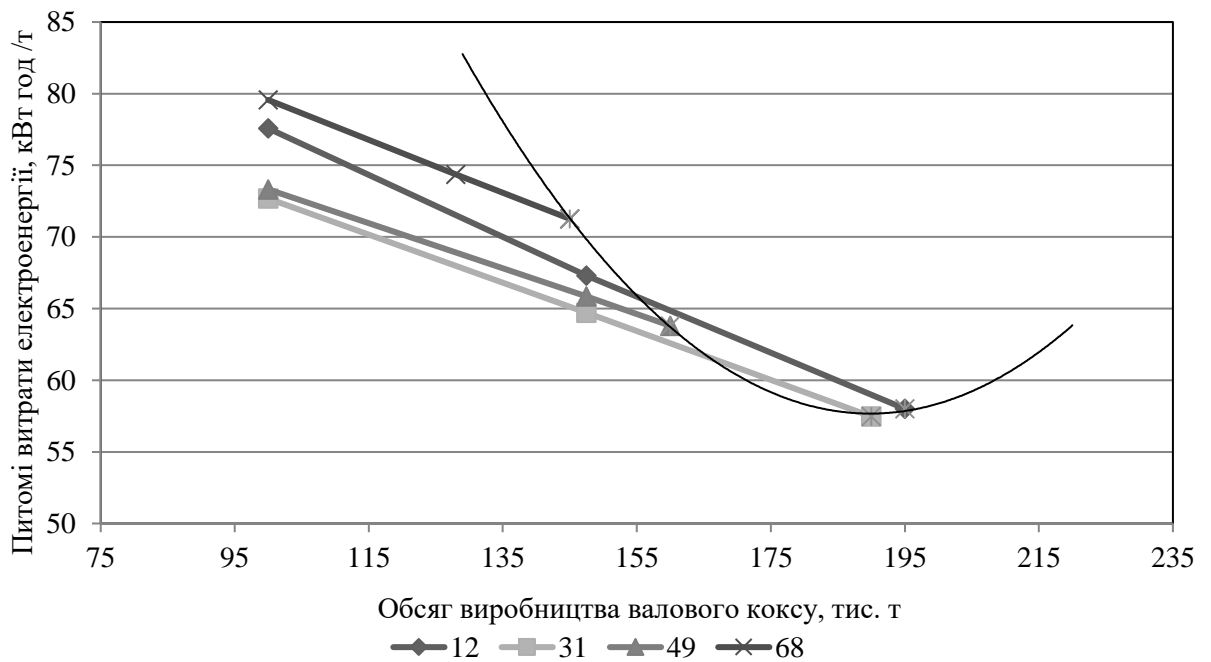

Рисунок 3.7 – Визначення залежності зміни питомих витрат електроенергії при зміні обсягу виробництва за певної кількості непрацюючих печей (12, 31, 49, 68)

В результаті оптимізації економіко-математичної моделі отримані оптимальні параметри виробничої програми. Отже, за умови плану виробництва на рівні 190 тис. т. коксу валового і при рівні непрацюючих печей – 31 питомі витрати електроенергії будуть найменшими, а саме 57,46 кВт год/т.

3.2 Обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності діяльності підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Дослідження показало, що в управлінні діяльністю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» і, зокрема, в управлінні фінансовим станом підприємства існують значні проблеми, які не дозволяють йому досягти високого рівня економічної ефективності та стійкості.

Тому ми вважаємо за необхідне розробити програму поліпшення фінансового стану ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Програма фінансового оздоровлення підприємства повинна бути спрямована, в першу чергу, на

вирішення існуючих проблем та покращення показників діяльності підприємства. Тому ми визначили проблеми, з якими наразі стикається «АрселорМіттал Кривий Ріг». До них відносяться наступні:

- збільшення дебіторської заборгованості за продукцію, товари та послуги;
- зростання простроченої заборгованості з виплати заробітної плати;
- суттєве зменшення чистого доходу від реалізації продукції;
- зменшення чистого прибутку і, відповідно, рентабельності за чистим прибутком;
- фінансування поточної діяльності за рахунок боргів;
- значна простроченість кредиторської та дебіторської заборгованості;
- значна тривалість операційного циклу;
- проблеми з ліквідністю;
- нестача оборотного капіталу;
- застаріле обладнання;
- критичний характер фінансової стійкості.

Таким чином, ми визначили основні проблеми фінансового стану «АрселорМіттал Кривий Ріг» і на цій основі розробимо програму поліпшення загального фінансового стану компанії і, зокрема, її фінансової стійкості.

Для того, щоб сформулювати програму, необхідно підготувати перелік ключових напрямків покращення фінансового стану. Вони повинні включати наступне: Удосконалення управління дебіторською заборгованістю, Удосконалення управління зобов'язаннями, Удосконалення управління фінансовою діяльністю.

Тепер необхідно підготувати перелік конкретних заходів, які необхідно реалізувати в кожному з визначених напрямків для досягнення кінцевої мети, включаючи загальне покращення фінансового стану та фінансової стійкості ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Цей перелік представлений у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Перелік завдань покращення фінансового стану ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Напрямок	Перелік завдань для виконання
Удосконалення управління дебіторською заборгованістю	Вдосконалити кредитну політику і грошові розрахунки
	Впровадити заходи стимулювання розрахунків по факту
	Забезпечити ефективний контроль розрахунків
Удосконалення управління кредиторською заборгованістю	Розробити календар платежів та забезпечити його виконання
	Застосовувати альтернативні джерела фінансування діяльності
	Стимулювати збут, нарощуючи обсяг власних грошових коштів
Удосконалення управління фінансуванням діяльності	Вибір оптимальної стратегії фінансування оборотних активів
	Забезпечення платоспроможності
	Забезпечення прийнятної обсягу, структури і рентабельності власних оборотних коштів
Удосконалення технічної складової	Заміна старого обладнання та використання якіснішої сировини

З метою підвищення ефективності діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та покращення фінансового стану підприємства необхідно покращити структуру оборотного капіталу та збільшити коефіцієнт грошових коштів та їх еквівалентів за рахунок зниження рівня дебіторської заборгованості.

Основними напрямками роботи щодо зниження рівня дебіторської заборгованості ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» мають стати наступні: впровадження ABC-методу управління дебіторською заборгованістю; удосконалення кредитної політики компанії та розрахунків готівкою; впровадження сучасних методів рефінансування дебіторської заборгованості.

Особливим викликом у покращенні управління дебіторською заборгованістю компанії є досягнення оптимального балансу між доходами та дебіторською заборгованістю. Як показав початковий аналіз, зниження доходів компанії супроводжувалося збільшенням обсягу дебіторської заборгованості.

Іншими словами, навіть надання значної відстрочки платежу не стимулювало контрагентів компанії купувати більше продукції. Отже, цей метод не варто використовувати, натомість слід розробити заходи, які б стимулювали покупців оплачувати товар після його отримання.

На нашу думку, найважливішим виходом з цієї ситуації є стимулювання оплати на основі якомога більшої кількості послуг. Такі стимули можуть бути створені, зокрема, під час продажу продукції, товарів та послуг або навіть шляхом надання певних знижок на авансові платежі. Це матиме довгостроковий позитивний вплив на діяльність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

У даному випадку слід зазначити, що рішення керівництва про перехід на часткову торгівлю товарами, придбаними для продажу, мало позитивний ефект, оскільки значно збільшило виручку компанії від реалізації.

Тому ми вважаємо, що «АрселорМіттал Кривий Ріг» необхідно і надалі розширювати свою діяльність, оскільки це дозволить компанії збільшити грошовий потік, тобто кошти для фінансування поточної діяльності.

Позитивним ефектом бізнесу також стало підвищення рентабельності, тобто ефективності, діяльності «АрселорМіттал Кривий Ріг». Однак, на нашу думку, краще нарощувати продажі, збільшувати грошові кошти та їх еквіваленти і таким чином покращувати платоспроможність та фінансовий стан компанії, зберігаючи при цьому невисокий, але стабільний рівень рентабельності.

Тому з метою покращення фінансового стану ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» ми пропонуємо встановити фіксовану норму рентабельності на рівні 15%, що є абсолютно достатнім для суттєвого покращення його фінансового стану в найкоротші строки, оскільки поступовий розвиток діяльності підприємства та одночасне зниження цін на продукцію та товари призведе до збільшення обсягів реалізації та, відповідно, збільшення фінансових ресурсів для фінансування поточної діяльності.

Іншим важливим моментом для компанії є забезпечення прийняттого рівня, структури та рентабельності оборотних активів. На стратегічну та поточну

ефективність використання оборотного капіталу впливає коефіцієнт фінансування.

Якщо сума власного капіталу і довгострокової заборгованості збільшується, а сума короткострокової заборгованості залишається незмінною, фінансова стійкість і платоспроможність зростають, але ефективність використання власного капіталу знижується.

З іншого боку, якщо власний капітал і довгострокові зобов'язання залишаються незмінними, збільшення короткострокових запозичень для поповнення оборотного капіталу призведе до зменшення чистого оборотного капіталу. У цьому випадку можна досягти стратегічного збільшення левериджу, але фінансова стійкість і платоспроможність знизяться в короткостроковій перспективі в результаті збільшення короткострокових зобов'язань і збільшення частоти погашення боргу.

Оскільки однією з основних проблем компанії є неефективна фінансова політика, важливим заходом є розробка нової фінансової політики, яка обґрунтовує можливість залучення коштів з інших джерел, окрім боргових зобов'язань.

Зокрема, такими джерелами можуть стати короткострокові банківські кредити. Однак слід пам'ятати, що на кожен випадок впливають різні внутрішні та зовнішні фактори, тому кожна компанія має бути проаналізована фахівцями відповідно до її специфічних особливостей.

Очевидно, що отримання банківського кредиту на даному етапі є малоімовірним, оскільки фінансовий стан ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є дуже слабким. Однак, якщо заходи програми фінансового оздоровлення будуть реалізовані у 2023 році, то з початку 2024 року фінансове становище підприємства значно покращиться і з'явиться можливість залучати кошти з альтернативних джерел для фінансування поточної діяльності.

Отже, ми визначили конкретні заходи для покращення фінансового стану «АрселорМіттал Кривий Ріг». Тепер настав час визначити відповідальних за їх виконання (таблиця 3.6).

Таблиця 3.6 – Відповідальні особи та терміни виконання завдань за напрямками покращення фінансового стану ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Завдання	Відповідальна особа	Кінцевий термін виконання
1	2	3
Удосконалення управління дебіторською діяльністю		
Вдосконалити кредитну політику і грошові розрахунки	Фінансовий директор	01.03.2023
Впровадити заходи стимулювання розрахунків по факту	Керівник відділу збуту	01.04.2023
Забезпечити ефективний контроль розрахунків	Керівник планово-фінансового відділу	01.04.2023
Удосконалення управління кредиторською заборгованістю		
Розробити календар платежів та забезпечити його виконання	Керівник планово-фінансового відділу, фінансовий директор	01.03.2023
Застосувати альтернативні джерела фінансування діяльності	Фінансовий директор	31.12.2023
Стимулювати збут і нарощувати обсяги власних грошових коштів	Керівник відділу збуту	31.12.2023
Удосконалення управління фінансуванням діяльності	Фінансовий директор	01.03.2023
Вибір оптимальної стратегії фінансування оборотних активів		
Забезпечення платоспроможності		31.12.2023
Забезпечення прийняттого обсягу, структури і рентабельності власних оборотних коштів		31.12.2023

Зокрема, основні зміни передбачається впровадити з другого кварталу 2023 року або принаймні з 1 березня 2024 року. Це дасть менеджерам ПАТ

«АрселорМіттал Кривий Ріг» час не лише розробити нові управлінські підходи, політики, стратегії тощо, а й обговорити їх на загальних зборах, які затвердять прийняті рішення всіма власниками компанії.

Це необхідно зробити, оскільки, згідно з попереднім аналізом, компанія не в змозі фінансувати свою поточну діяльність повністю за рахунок власних ресурсів без загрози для своєї фінансової стабільності та платоспроможності.

Ці ж завдання, що потребують покращення показників ефективності діяльності компанії, зокрема, підвищення платоспроможності, покращення структури та рентабельності власного оборотного капіталу тощо, мають бути відображені і у фінансовій звітності. Це означає, що результати управлінських рішень щодо реалізації запропонованих завдань мають бути відображені у фінансовій звітності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2023 рік.

Тому ми розробили перелік відповідальних осіб та строки виконання завдань за кожним напрямом програми фінансового оздоровлення ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Детальна розробка стратегій, політик, методів управління тощо має бути здійснена вищезазначеними відповідальними особами або їхніми підлеглими.

Удосконалення управління фінансовим потенціалом підприємства залежить від своєчасної та достовірної оцінки всіх його складових за допомогою різних методів і прийомів. Ефективність управління фінансовим потенціалом характеризується чотирма групами показників: платоспроможність, фінансова стійкість, ділова активність та рентабельність. Їх значення залежить від динаміки показників, які визначають розмір доходів і прибутку компанії, склад і структуру активів і капіталу. Як наслідок, до показників фінансового потенціалу неможливо застосувати економіко-статистичний метод, який екстраполює значення показників безпосередньо на показники фінансового потенціалу. Оцінити очікувані значення показників ефективності управління фінансовим потенціалом підприємства можна лише за результатами складання прогностичного балансу підприємства та звіту про фінансові результати.

ВИСНОВКИ

Через вторгнення Росії до України та воєнні дії на території держави, як наслідок, багато підприємств нашої країни зазнали кризового становища. Багато підприємств збанкрутіло, а інші зазнали серйозного зниження обороту своєї продукції, а з тим – прибутку, фінансової стійкості та потенціалу. У зв'язку з цим актуальним питанням є обґрунтування управління фінансовим потенціалом та станом підприємств, здійснення структурного аналізу, з метою підвищення ефективності діяльності організацій і фірм в Україні. Управління результативністю компанії спрямоване на покращення всієї діяльності підприємства за рахунок стабілізування його фінансового потенціалу і становища (стійкості), та отриманню необхідного прибутку.

Головною метою управління фінансовим потенціалом підприємства є забезпечення необхідного рівня самофінансування його виробничого розвитку.

Об'єктом дослідження в роботі є ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Проведений в другому розділі роботи аналіз показників фінансової потенціалу і стійкості доводить, що вказані показники в основному знаходяться в межах нормативних значень, хоча і спостерігається їх певне погіршення в 2023 році. Така ситуація є сигналом погіршення фінансово-економічної стійкості на підприємстві в цей період.

Отже, проаналізувавши показники результативності діяльності, що свідчать про базис фінансового потенціалу, ми помітили тенденцію до зростання фактичного обсягу реалізованої продукції з 2018 по 2021 роки. Починаючи з 2022 року через військовий стан та повільне пристосування підприємства до таких умов, помітне значне падіння як реалізованої продукції, так й чистого прибутку взагалі.

Так, у період 2018-2022 рр. активи ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» зменшилися на 36 380,288 млн грн, або на 40,85%, за рахунок зменшення короткострокових інвестицій на 4 092,696 млн грн, або на 51,36%. Крім того,

залишкова вартість інвестицій ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» у нерухомість у 2018-2022 роках зменшилася на 3 575 тис. грн, або на 97,85%. У 2022 році порівняно з 2018 роком нематеріальні активи збільшилися на 56834 тис. грн, або на 115,75%, що відображає підвищення рівня використання роялті. Зменшення необоротних активів на 4092696 тис. грн, або 51,36%, у період з 2018 по 2022 рік пов'язане зі зменшенням грошових коштів, необхідних для добудови активів.

Також, у 2022 р., порівняно з 2018 р., спостерігаємо скорочення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на 24144761 тис. грн. або на 35,53%. Натомість упродовж 2018-2022 рр. відбулося зростання собівартості наданих послуг на 1153819 тис. грн. або на 2,11%, що вплинуло на скорочення валового прибутку підприємства на 25298580 тис. грн. або на 190,40%. Варто відзначити, що у 2018-2021 рр. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» вело прибуткову діяльність (чистий прибуток склав 9509163 тис. грн у 2018 р. та 740902 тис. грн у 2020 р.). Але у 2022 році через військові дії на території держави чистий прибуток скоротився на 18227122 тис. грн., або 191,67 %. Протягом 2018-2022 рр. відбулося зменшення операційних витрат підприємства на 703664 тис. грн. або на 1,16 %. Варто відзначити, що скорочення операційних витрат в основному відбулося за рахунок зменшення матеріальних витрат на 4184344 тис. грн або на 9,51%. Натомість протягом досліджуваного періоду спостерігаємо збільшення таких статей операційних витрат як: витрат на оплату праці на 927621 тис. грн. або на 26,37%; відрахувань на соціальні заходи на 198561 тис. грн. або на 26,29 %; амортизації на 178739 тис. грн. або на 2,98%; інших операційних витрат на 2175759 тис. грн. або на 34,91%. Через економічні причини протягом 2018-2022 рр. спостерігається падіння валового та операційного прибутків на 25298580 тис.грн. та 22539528 тис.грн. відповідно. Чистий збиток на кінець розрахованого періоду склав 18227122 тис.грн або 191,67%..

Таким чином, ми проаналізували основні техніко-економічні показники ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», а також показники фінансового потенціалу і стійкості, і, можемо зробити висновок, що вони є суперечливими. З одного боку,

підприємство має на балансі достатній власний капітал, не має довгострокових зобов'язань і незначну суму заборгованості. У той же час, оборотні активи мають від'ємне значення і всі показники, пов'язані з цією величиною, мають відповідні від'ємні значення. Факторний аналіз показав, що підприємство характеризується матеріальною стабільністю та капіталомісткістю продукції.

Також, з метою виявлення негативних факторів було проведено факторний аналіз коефіцієнтів. У висновку можна сказати, що після отриманих розрахунків за показниками, що мають найбільший вплив на діяльність підприємства, ми можемо зробити висновок, що підприємство ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» має не достатньо ефективний фінансовий потенціал та стійкість, і засоби для стимулювання збуту, підходи до отримання стабільного чистого прибутку не є достатньо ефективними, через що, на даному етапі спостерігається збиткова діяльність, а також підприємство не вводить достатнього основних засобів, що є результатом неефективного освоєння нової техніки на підприємстві.

Також в ході аналізу фінансового становища для нашого підприємства був проведений факторний аналіз, який дозволяє на основі техніко-економічних і фінансових показників виявити найбільш впливові на підприємство нюанси. У подальшому факторний аналіз дозволяє правильно планувати доцільні для досліджуваного підприємства заходи щодо удосконалення подальшої діяльності. Факторний аналіз показав, що підприємство характеризується матеріалостійкістю та фондомісткістю продукції.

Виходячи з цього, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» рекомендовано приділити увагу покращенню ситуації з фінансовою стійкістю з позиції покращення ситуації з операційною діяльністю. Тому нашим основним завданням стала розробка відповідних організаційно-економічних заходів покращення фінансової стійкості даного підприємства.

Проведені розрахунки також дали змогу не тільки дати рекомендації щодо поліпшення фінансового становища ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», а й розрахувати економічний ефект, що є гарантією безпечного та прибуткового впровадження запропонованих заходів у подальшому.

В ході розрахунків показників фінансового потенціалу в прогностному році виявлено позитивні тенденції її покращення по більшості показників, що робить розроблені заходи дієвими для підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n2>.
2. Податковий кодекс України 2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
3. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань. Закон України від 11.07.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Цивільний кодекс України 2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n2>.
5. Ахметов І. Г. Поняття рентабельності підприємства. *Міжнародний науковий журнал. Казань: Економіка та управління*. 2016. С. 345–451.
6. Абрамова А. С., Антонюк В. І. Методичні підходи до проведення факторного аналізу рентабельності підприємства. *Економічні науки*. 2017. №11. С. 1086–1091.
7. Аверкина М. Ф., Шмигелецький Ю. В. Моделювання прибутковості підприємств. *Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці*. 2020. №40. С. 473–479.
8. Батракова Т. І., Бондар В. В. Напрями підвищення ефективності використання оборотних засобів підприємства. *Економічні науки*. 2015. №15. С. 57–60.
9. Берест М. М. Фінансовий аналіз. Основні види та напрями фінансового аналізу. Харків: навч. посібник, 2017. 163 с.
10. Бочкарьова Т. О., Кулинич Р. О. Показники рентабельності підприємств різних галузей України та шляхи підвищення їх рівня. *Економіка і суспільство*. 2017. №10. С. 188–193.

11. Григораш О. В., Терьошина Ю. А. Ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств України. *Економіко-математичне моделювання*. 2017. №11. С. 221–226.

12. Гуляєва Н. М., Камінський С. І. Операційний цикл підприємства: сутність та механізм формування. *Наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2019. №1. С. 4–8.

13. Добріна А. Н., Запірченко Л. Д. Оцінка діяльності підприємства та його підрозділів: навч. посібник, 2017. С. 151.

14. Захарченко П. В., Гриценко М. П. Аналіз ділової активності підприємства. Бердянськ: навч. посібник, 2018. 224 с.

15. Кащена Н. Б., Горошанська Т. В., Польова Т. В. Ділова активність підприємства та методика аналізу. Харків: монографія, 2016. 196 с.

16. Конєва Т. А., Кузнецов А. В. Фінансовий цикл промислових підприємств України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. С. 71–76.

17. Кошельок Г., Малишко В. С. Факторний аналіз рентабельності власного капіталу підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. №7. С. 361–368

18. Лібуркіна Л. М., Пилипенко А. А. Сучасні підходи до визначення сутності поняття рентабельності підприємства. *Молодіжний економічний вісник*. Харків: 2019. С.312–316

19. Любкіна О. В., Шмельова М. О. Діагностика фінансової діяльності і прогнозування перспектив розвитку бізнесу на основі багатофакторної моделі рентабельності. *Ефективна економіка*. Київ. 2018. №3. С. 8–10.

20. Лучко М. Р., Жукевич С. М. Фінансовий аналіз. Тернопіль: навч. посібник, 2016. 342 с.

21. Мулик Т. О., Навитанюк О. В. Аналіз підходів до визначення сутності поняття «Ділова активність підприємства» та показників, що її характеризують. *Придніпровська державна академія будівництва та архітектури*. Дніпро. 2017. №2. С. 280–284.

22. Майборода О. Є., Косарева І. П., Лесняк А. О. Платоспроможність підприємства та формування системи її забезпечення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Дніпро. 2017. №18. С. 256–260.

23. Методи оцінки ділової активності, експертний лист виміру якісного показника ділової активності. URL: <https://findout.su/3x2230.html>.

24. Насібова О. В., Придатченко Б. Ю. Теоретичні аспекти оптимізації оборотних коштів підприємства. *Економіка і суспільство*. Одеса. 2018. №18. С. 794–802.

25. Овчаренко Є. І., Манько І. М., Годящев М. О. Особливості оцінки ділової активності підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Дніпро. 2016. №13. С. 344–350.

26. Офіційний інформаційний веб-сайт «Сміда». URL: <https://smida.gov.ua/>.

27. Офіційний веб-сайт програмного забезпечення ІТ-технології SAP R/3 URL: <https://asapcg.com/press-center/articles/sap-r3/>

28. Офіційний веб-сайт компанії правової допомоги «Альбїон». [URL <https://lawgroupalbion.com/about-company.html>]

29. Офіційний веб-сайт фінансового партнера ТОВ «Сучасний факторинг». URL: <http://sfactor.com.ua/about.php>.

30. Офіційний веб-сайт промислового підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Прес-центр. URL: <https://ukraine.arcelormittal.com/index.php?id=10&pr=420>.

31. Польова Т. В., Кравцова Ю. В. Аналіз ліквідності балансу підприємства на прикладі «Бондарівське». *Наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. Київ. 2018. №10. С. 4–7.

32. Перерва П. Г., Кравчук А. В. Ефективність як економічна категорія. *Економічні науки. Кропивницький*. 2018. №15. С. 137–143.

33. Савицька О. М., Салабай В. О. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та результативності аналітичних досліджень. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. Київ. 2016. №6. С. 12.

34. Стригуль Л. С., Мурова К. В., Стригуль А. А. Дослідження сучасних підходів до визначення ліквідності підприємства. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. Київ. 2019. С. 173–176.

35. Тимчишин-Чемерис Ю. В., Гвоздь С. І. Поняття ділової активності підприємства та напрями її підвищення. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Київ. 2017. №7. С. 161–164;

36. Тешева Л. В., Титаренко В. В. Основні засади формування механізму управління рентабельністю підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. Київ. 2018. №27. С. 31–35.

37. Томчук О. В., Здирко Н. Г. Ліквідність підприємств як елемент управління фінансовою безпекою: методичне та інформаційне забезпечення. *Економіка та управління підприємствами*. Київ. 2017. С. 42–51.

38. Тридід О. М. Оцінювання фінансової стійкості підприємства: монографія. К. : Вид-во Університету БС НБ України, 2010. 143 с.

39. Фінанси підприємств: підручник. Мін-во освіти і науки України, КНЕУ; ред. А. М. Поддєрьогін. 6-е вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2006. 552 с.

40. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька; Мін-во освіти і науки України, КНЕУ. 2-е вид., без змін. К. : КНЕУ, 2017. 592 с.

41. Фінанси підприємств: підручник. Кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 5-те вид., перероб. та доп. К. : КНЕУ, 2014. 526 с.

42. Янковська В. А. Фінансова стратегія та її роль у розвитку підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ»*. Серія: *Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства*. Харків: НТУ «ХПІ». 2015. № 50 (1023). С. 182–187.

43. Хаванова М. С. Зв'язок фінансової стратегії з іншими ключовими стратегіями корпорації. *Бізнес Інформ*. Харків. 2012. № 12. С. 229–233.

44. Химич І. Фінансова стратегія як елемент фінансової стабільності підприємства. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль. 2015. № 4 (43). С. 158–164.

45. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2018. 566 с.
46. Чечетова Н. Ф. Фінансова стійкість регіональної економічної системи: методологія і практика: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.05 розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. Донецький державний університет управління, 2011. 40 с.
47. Шаблиста Л. М. Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки. *Економіка і прогнозування*. Київ. 2016. № 2. С. 46–58.
48. Шандова Н. В. Управління процесами розвитку підприємств. *Економічний простір*. Дніпро. 2011. № 21. С. 276–282.
49. Шкільник І. О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. Суми: Університетська книга, 2013. 267 с.
50. Янковська В. А. Фінансова стратегія та її роль у розвитку підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ»*. Харків. 2015. № 50. С. 182–187.
51. Ячменьова В. М. Стійкість діяльності промислових підприємств: монографія. АРІАЛ, 2010. 470 с.